



ELŐFIZETÉS

KELLYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasdos petit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 10 fillér.

Nyitási díj 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 857.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1906.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, augusztus 15.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezércikk: A mintarendőrség.
Még egyszer Miláno.
A szeptemberi esküdtök.
Egy híres párbaj részletei.
Szegény gyermekek gyógyítása.
A beszélő szobor.
Axente Szever meghalt.
A végtelen malomsztrájk.
Kovács kontra Jekellalussy.
Asztalos Sándorné emlékezete.
Lászlás a cári palotában.
A daktiloszkópia Aradon.
Öngyilkos anarkista leány.
Szociológusok párbajgyei.
A szerelem hiénái.
Csalárdul szerzett hitbizomány.
A Interánu templom fölszentelése.
Keresek az aszaltón.
A perdita áldozata.
Csarnok: A lekete bég híjsága.
Irtá: Takáts Sándor.

A mintarendőrség.

Arad, augusztus 14.

Az aradi rendőrségről van szó. A mintarendőrségről, amelyet a vidéki városokban követendő példa gyanánt állítanak az illetékes faktorok elé. Arról a rendőrségről, amelynek főbaja és betegsége az, hogy mintarendőrség hírért költöttek.

Az újabb időkben ezen a rendőrségen gyanus tünetek mutatkoznak. Kapkodás, tehetetlenség, pipogyaság a rend és a biztonság megóvásában. Teljes elhanyagolása a piaci ügyeknek. Az erkölcsrendészet gyenge kezelése és még sok más

ilyen furcsa szimptóma. Mindez azonban nem árt a jóhírnévnek, mert nagy gond van reá, hogy mindezekről a világ ne értesüljön. Aradon ugyanis nincsen rendőrségi sajtó, oda, még pedig egyszerűen azon okból nincsen, hogy annál kényelmesebben lehessen elhallgatni olyan eseteket, melyekben a rendőrség ügyetlenkedett. Különösen az utóbbi időkben gyakran megtörtént, hogy a sajtó munkásai elől egyenesen eltitkoltak egyes ügyeket, egyeseket pedig nem épen a legszigorubb tárgyilagossággal állítottak elibénk. Magában ez a beteges tünet is elég bizonyosságot szolgáltat arra nézve, hogy a híres mintarendőrség erősen hanyatlóban van. De van több bizonyosság is.

Bizonyossága a hanyatlásnak az a megdöbbentő tehetetlenség, amelyet a rendőrség a piaci állapotok orvoslása körül mutat. Bizonyossága az a nembánomság, amellyel a hatáskörébe tartozó cselédügyet kezeli. Bizonyossága az erkölcsrendészet terén tapasztalható rendszer, amely kimerül a szemek behunyásában. Bizonyossága, hogy Aradon az utóbbi időkben vakmerő utcai támadások napirenden vannak. Bizonyossága végül a rendőrlegénység hihetetlen iskolázottsága és az aradi viszonyokban való tájékozatlansága. Hogy pedig ezek a bizonyosságok tényleg megvannak, arra nézve elegendő támpontot nyújtanak a legutóbb megtörtént események.

Szóval elérkeztünk a mintarendőrség csődjéhez. Különösen, mióta a bűnügyi

osztály feje szabadságon van, egyre szembeötlőbb módon jelentkeznek a bajok. Láthatunk posztan álló rendőrt, aki nem ismeri a legközelebbi utcákat s akit bármelyik letartóztatott csirkefogó elvezethet Mikalakára, mert még a városháza fekvésével sincs tisztában. Láthatjuk, hogy a rendőrség rendszere: a rendszertelenség. És mindebben csupán a vezetés hiányosságára következtethetünk.

A vezetés hiányossága pedig épen a rendőrség fejének adott korlátlan hatalom az oka. Erre vezethető vissza, hogy a rendőrlegénység napról napra változik, hogy 6—7 esztendőszolgálat után elcsapnak rendőröket, hogy helyettük sokszor idegenből hozzanak az aradi viszonyokkal ismeretlen, ügyetlen és tanulatlan legényeket. Erre vezethető vissza, hogy a rendőrség csak épen azt teszi, ami neki tetszik és nem azt, amire szükség van. Pedig nagyon sok intézkedésre volna szükség, melyek között első sorban a botránnyosan elhanyagolt külvárosok rendőri szempontból való rendezése a legnagyobb feladat.

Mikor a budapesti rendőrség a Prottmann-korszak után a Thaisz kezébe került, akkortájt állhattak ott ugy a viszonyok, mint most Aradon. Egy hatalmas Augias-istálló a külvárosok legnagyobb része. Büzhödt lebujsokban terem ott a bűn. A bűntanyák egymás hátán. S ahol elhagyottabb, csendesebb az utca, ott évszámra se látni rendőrt. Az isten különös

A sötétségből.

Irtá: Adám Éva.

Éjszaka volt. Sötét. Csak a kocsmá ablakából szűrődött ki valami világosság. Ott benn a vendégek már mind részegek voltak. Lányok is voltak ott. Rosszak, szivtelenek, bűnösök.

Az egyik kacagott:

— Ugyah menjen maga papushós! Csak beszél! Az ilyesmire férfi kell. Maga ezért a kimaradásért is verést kap az asszonytól. Mi mindig magán mulatunk. Hiszen magának semmi pénze sincs. Minden az asszonyé...

A lányok kacagtak. A mámoros fejű férfi öklével nagyot csapott az asztalra és pezsgőt rendelt.

A lányok minden szava kiszámítás volt. A részeg férfi önére akartak hatni. És sikerült. A férfi ilyen állapotában is tisztában volt azzal, hogy tényleg minden az asszony tulajdona, de annál dacosabban küzdött a férfi megaláztatása ellen s egyre rendelte a drága pezsgőt.

— Parancsoltok még valamit? — kérdi az utálatosan ellustult leányokat.

A szellemes szemtelenség már elaludt bennük. Utálatosak voltak. A férfi is, a lányok is.

Egyszer halkán kopognak az ablakon. És ez olyan félelmesnek tetszett a tivornyázóknak

— Én félek, — sikoltott az egyik.
— A halál jár, — folytatta a másik.
— Ostobák! — kiált durván a férfi és fölrántja az ablakot.

Esett az eső. Az ablak alatt egy kendőbe burkolt alak állt. Mikor a világosság rávetődött, hirtelen leguggolt a földre, hogy ne ismerjék föl.

Az ablakot mérgesen csapta be egyik leány és pillanat múlva már nem emlékeztek az egészre. Egyre többet ittak, és butákká lettek.

A kendős alak ezalatt elvánszorgott a kapuhoz. Ott elszídták. Azt mondták, akit keres nincs ott.

— Irgalmas Isten! Meghal az asszony, hol keressem az urát? Már minden kocsmát összefutkos am... Nincs. Itt is megkerestem. Szégyen, gyalázat az urtól... Az asszony hirtelen lett rosszul... Az ura kellene... Verte volna meg az Isten amennyi részeges, könnyelmű férfi van ezen a világon!

Az öregasszony úgy nézte a beteget, mint tulajdon gyermekét. Régi cseléd volt a családban. Úgy örökölte a fiatalasszony is. Mintegy gondozóul adták mellé a távoli otthonból. Meg is felelt kötelességének. Olykor tulságos lelkiismeretességgel.

Azonban ezuttal helyénvaló volt a lelkiismeret, mert az otthon hagyott fiatalasszony élet-halál közt lebegett. Az öreg cseléd magára hagyta a kinlódó asszonyt és orvos után szaladgált.

A férj mindig csak kártyázott és ivott — ivott. Most is. Valami fölött vitakoztak és a szöke leány lármázott, kiabált:

— Nyertem! Nekem nem kell semmi egyéb: adja nekem felesége új kalapját, amelyben a multkor sétált.

— Használd föl jobban az alkalmat, — sugta a társa, de a szöke leány megmaradt bizarr kívánsága mellett. Ujra, meg újra követelte a kalapot.

— De nekem most kell! Most ebben az órában! Menjünk! Én megvárlak a kapuban és te oda lehozod nekem azt a kalapot! Nos? Hahaha! Kitünő eszme!

És mentek. Valahol a várostól távolabb a szőlőbegyek aljában laktak.

A városnak azon részében nyaralók voltak, de ők télen nyáron ott laktak s így ősz utolján nem igen jár ott senki. Ketten mentek az éjszakában a bűnösök, a részegek. Valami fölött összevesztek az uton. Csak hogy nem verekedtek. A vége az lett, hogy a férfi a lányt visszakérgette.

A részeg ember kedélye, jelleme, gondol-

csodája, hogy mindennap le nem ütnek, meg nem gyilkolnak valakit ezekben az istentől is elhagyott, sötét utcákban. Ha megtörténnék, tanuk nélkül történnék meg s ki tudja, hány sötétben maradt vétek emléke nyomja ezeket a helyeket. Erős kéz, erős akarat kell, hogy ezek az állapotok megváltozzanak. Ki kell söpörni a bűnfészkeket és intenzív felügyelet alá venni a külvárosok elhagyott utcáit. Csak el kell kezdeni, azután már megy magától is.

De nem kezdik el. Van kifogásuk: kevés a rendőrlétszám. És ha tárgyilagosan nézzük a dolgokat, el kell ismerünk, hogy sok igazság van ebben a kifogásban. Hiába „szaporítják” két-három fővel a létszámot, ez nem segít a bajon, — valamint nem segít új rendőrtiszti állások szervezése sem. De segítene, ha a létszámot észrevehetően emelnék, s ha — ami föltétlenül szükséges, — a törvényhatóság maga ellenőrizné a rendőrség működését. Mert erre is nagy szükség van.

§.

Még egyszer Milanó.

(A magyar kiállítást újból megnyitják.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 14.

A milánói kiállítás ügyében az olasz kiállítási bizottság ismételt fordult a magyar kiállítási bizottság utján a magyar kormányhoz, hogy az oly nagy diadalt és sikereket aratott magyar műipari kiállítást a kormány újitandó meg. Tervben van ugyanis, hogy Milánóban a tűzkárt szenvedett kiállításból megmentett relikviákból az olaszok egy templomszerű épületben *relikvia kiállítást* rendeznek közösen Magyarországgal, a mely épületnek előcsarnokát egy *széles fogadóterem* képezni és főhajóját, mint az egész iparművészeti kiállítás diszhelyét Magyarország kapná, oldal pedig két termet Olaszország foglalna el. Ezenkívül tervbe van a leégett műipari kiállítás épületének, ha kisebb méretekben is, újból való felépítése, a melyben való részvételre Magyarországot az olasz kiállítási bizottság ismételt felkérte.

Arra való tekintettel, hogy Magyarország

a milánói kiállításon oly fényes sikert aratott és hogy egy Magyarországhoz méltó újabb, bár szűkebb keretben tartott kiállítás, a magyar műipar és művészet verseny- és életképességének fényes bizonyítékát adná és azt a rokonszenvet és elismerést, amelyet a leégett kiállítással arattunk, érdeklünkben van őregbiteni, úgy *Wekerle* Sándor miniszterelnök, mint *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszter rokonszenvesen fogadták a kiállítás megnyitásának eszméjét, utasítva a magyar kiállítási bizottságot, hogy a kérdéssel sürgősen foglalkozék.

A magyar kiállítási bizottság — mint már röviden említettük — a kereskedelemügyi miniszteriumban *Szterényi* József államtitkár előnöklété alatt ülést tartott, amelyen egyhangulag abban állapodott meg, hogy a kiállítást a jelzett keretekben *megújítja*, annálval is inkább, miután a kormány támogatására teljes mértékben számíthat. A bizottság megállapította, hogy az iparművészeti társulat révén egyes iparosok és művészek, mint az Iparoktatási Intézetek: a minta rajziskola és iparművészeti iskola, képesek lesznek *október negyedikéig*, amikor ugyanis az új kiállítást az olaszok megnyitni óhajtják, mintegy százezer négyzet méternyi területen oly kiállítást létesíteni, amely a magyar iparnak kétségkívül újabb elismerést fog biztosítani.

A gyűlésen beszámolt egyúttal a bizottság a tűzvész folytán tett intézkedésekről és bejelentette, hogy az olaszok viselik az új kiállítás építésének, a kiállított tárgyak tűzkár elleni biztosításának és az olasz vasutakon való szállításának költségeit, és biztosította a magyar kiállítási bizottságot, hogy zsűri tekintetében a volt kiállításon részt vett iparosokat illetőleg a legmesszebbmenő méltányossággal megy el és a bíráltnál alapul elfogadja a magyar kiállítási bizottság által készített fényképfelvételeket, valamint a magyar kiállítási bizottság javaslatait.

A gyűlés határozatáról *Szterényi* József államtitkár azonnal szóbeli jelentést tett *Wekerle* Sándor miniszterelnöknek és távirati jelentést a Karlsbadban idős *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszternek. Az államtitkár a milánói kiállítás nemzetközi zsűrijébe a következőket nevezte ki zsűri tagokká:

A szárazföldi közlekedési és munkásjóléti csoportba *Marx* János miniszteri tanácsos, a m. kir. áll. mvasutak elnökhelyettese, *Geduly* Gyula miniszteri tanácsos, máv. igazgató, *Tolnay* Kor

nél, üzletvez., *Bojler* István műszaki tanácsos, *Ráth* Péter udv. tan., a kassai—oderbergi vasut vez. ig., *Eder* Róbert főfelügyelő, *Baumgarten* Henrik vez. ig., *Wippenberg* Ignác, déli vasuti főfelügyelő, *Müller* János, máv. főfelügyelő, *Deutsch* Gyula igazgató.

A mezőgazdasági gépipari csoportba *Balassy* Frigyes, máv. gépgyári főmérnök, *Kühne* Károly, mezőgazdasági gépgyár tulajdonos, a tenger- és folyam közlekedési csoportba: *Márffy* Mantuano Rezső miniszteri titkár, római szaktudósító és *Eillich* Hugó az Adria igazgatója.

A műipari csoport zsűri tagjai pótlólag fognak kineveztetni, minthogy az olasz kiállítási bizottság a tűzvészre való tekintettel a műipari kiállítás zsűri munkáitainak megkezdését október 4-ére halasztotta.

A szeptemberi esküdtszék.

(Az esküdték kisorsolása.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 14.

Szeptemberben új esküdtszéki ciklus kezdődik az aradi kir. törvényszéken, amelynek polgár bírát ma sorsolták ki. Az aktusnál jelen voltak: *Fábián* Lajos dr. törvényszéki elnök, *Bittó* István tanácselnök, *Pogonyi* Nándor kir. alügyész és *Mészáros* Dániel törvényszéki bír. A kisorsolt harminc rendes és tíz pótesküdt névsora a következő:

Rendes esküdték:

Czabay Mihály háztulajdonos.
Gróf László szatócs.
Lustig Andor háztulajdonos.
Vajda István dr. ügyvéd.
Trutia Péter ügyvéd.
Reinhart Géza butorgyáros.
Hajos Árpád gyógyszerész.
Gorzó Antal borkereskedő.
Kristyó János sütő.
Grósz Mór szatócs.
Hartmann Samu kereskedő.
Weisz András droguista.
Weisz Márk gyáros.
Kaufmann Lajos borkereskedő.
Kaltenhuber József kéményseprő.
Tenczlinger Károly építész.
Irmer Henrik szobafestő.
Sztanity Mátyás vállalkozó.
Bayer György háztulajdonos.
Schick Dávid termény kereskedő.
Kohn Lajos fakereskedő.
Weisz Hugó fényképész.
Moskovitz Izidor kereskedő.
Vojtek Kálmán gyógyszerész.

A Rajna mellől.

Irta: Austerwell Géza dr.

Évenként sok ezer idegen teszi meg a festői szép és kellemes utat Mainz és Köln között a Rajna zöldes habjain, gyönyörködve a vidék igazán regényes szépségében. A Rajna völgye azonban nem csak vadregényes váromokkal, históriai és mondai nevezetességgel bíró szigetekkel és kastélyokkal bír, hanem a Loreley-ek és a különböző Pfalz-ok meg Stein-ek meg Fels-ek mellett Európa egyik leghíresebb, talán a leghíresebb borvidékével is ékeskedik.

Ezen borvidék maga is annyi érdekes és vonzó, mindamellett hasznos és nekünk Arad-hegyaljaiaknak különösen fontos jelenséggel bír, hogy nem lesz érdektelen éppen a szőlészeti és borászati viszonyokkal kissé közelebb-ről foglalkozni.

A legkiválóbb borok termelői az egész középkorban, egészen a legújabb kor beálltáig, a barátok voltak, akik valóban jól megválogatták azon helyeket, a melyeken letelepedtek. A leghíresebb rajnai borok, a Schlossberg, Steinberg, Johannisberg, stb. kolostori termékek voltak. A jó italt a szerzetesek úgy látszik, sehol sem vetették meg; Chartres-ban a francia barátok chartreuse-t, Ficamp-ban a bencések bencédicé-t termeltek, kezdetben valószínűleg csak saját használatokra. A termékek, kiválósságuk folytán azonban nemsokára elterjedtek és világhírt szereztek.

kozás módja: percnként változik. Vagy konyul makacs. Ezuttal az előbbi eset állott be és a férj mire hazaért, már imádtá a feleségét gondolatban. Máskor is így tett. Vagy ütötte, verte az asszonyt, vagy a lábnyomát is csókolta.

Éjszaka volt Hát csöndes volt a ház. Nagyon csöndes. És sötét. Csak egy gyertyaláng lobbant utolsót. Az is kialudt aztán. Ugy rémlett a zavaros fejű embernek, mintha az asszony halott volna. Olyan fehér az arca. És mintha mellette egy apró emberi pont, egy ujszülött aludnék.

A férfi összerázkódott és a szemét megdörzsölte. Kezdett ébredni buta kábultságából.

Zsebeit tapogatta, ha egy gyufát találna.

Nem volt. Akkor összeszaladgálta a szobát. Ott volt a gyufa rendes helyén, de a mámoros ember minden egyébütt megkereste, csak a helyén nem.

Homlokán gyöngyözött a kinos hideg, forró verejték. Odabotorkált felesége ágyához. Szólitgatta. Nem felelt. Tapogatózni kezdett. Hízlekedett:

— Ez ő . . . a feleségem. Itt a keze . . . a lába . . . És itt egy apró kicsi ember . . . a fiam . . . Borzasztó, borzasztó szeszélyesek az asszonyok. Azt a hitványt elkergettem . . . Szemtelen! A kicsi feleségem kalapja kellett

neki! A hitványnak! Na, hát ne aludj már asszony . . . Világosságot!

A részeg ember hol lágy suttogással beszélt, hol ordított. Végre véletlenül megtalálta a gyufát. Lámpát gyújtott. Amit látott, attól elakadt a lélegzete s elfogta az ismeretlen borzalom.

Hallucinált, víziói voltak. Nem tudta megállapítani, hogy él-e a felesége és a gyermek, vagy meghaltak.

Majd ismét úgy tetszett lázas férjének, hogy rémes látomány az egész. Egyet-kettőt kiabált kezével hadonászott, alig állt már a lábán. Ismét úgy képzelte, hogy nagy, nagy sirás tölti be a házat. Egy, két, tíz, száz gyermek sir . . . száz asszony jajgat. És úgy fáj a feje tőle.

Lábai nem bírták az egyensúlyt. Szédült és lebukott a betegasszony ágya elé a földre.

Aludt, mélyen, bután, részegen. Ő, a férfi, az apa, a könnyelmű. Ugy találták meg a hazatérő cseléd és a beteghez siető orvos.

Hogy az ember annyira súlyed! Tulzásnak hinném e történetet, ha az élet be nem bizonyította volna. Aludni holt részegen egy asszony betegágyánál, aki észrevétlenül hunyta le a merev álomra siró szeméit, míg mellette két iker gyermek sirva ujong a földi létnek!

Reisinger Sándor építész.
Winklerek Tamás háztulajdonos.
Schwarcz Herman kereskedő.
Pollák Arnold szállító.
Domonkos József háztulajdonos.

Pótesküldtek:

Édi Lőrinc.
Kocsi Ferenc.
Haubenreich Mihály.
Rosenberg Arnold.
Jalkóczy Alajos.
Faix Jakab.
Schriffert József.
Répássy Pál.
Burnácz Demeter.
Gück Zsigmond.

Az esküdszék szeptember 8-án kezdi meg működését, amikor is egy gyilkossági ügyet fognak tárgyalni. Valószínű, hogy a szeptemberi ciklus csak rövid ideig fog tartani, mert eddig csak egy ügy vár az elintézésre és a közbeszó idő alatt aligba fog ez ügyek száma nagyon megsaporodni.

Szegény gyermekek gyógyítása.

(A Fehér Kereszt egyesület ambulatoriuma.)

Arad, augusztus 14

Az aradi Fehér Kereszt gyermekvédelő egyesület tudvalevőleg nemrégiben elhatározta, hogy a gyermekegészségügy fejlesztése érdekében hatóságilag igazolt szegény gyermekek részére orvosi rendelő intézetet állít fel, a melyben nemcsak a betegek ingyenes orvosi tanácsot, de olyan recepteket is kapnak, melyekre a gyógyszerészek ingyenesen szolgáltatják ki a gyógyszerüket.

Az egyesületet eme cél megvalósításában az vezette, hogy a gyógykezelésre szoruló beteg gyermekeknek is alkalmat adjon, miszerint elsőrangú specialista orvosok kezelésébe részesüljenek, mely körülmény gyakorlati értékét világosan és szembetűnően mutatják a Temesvárott és Nagyváradon már két év óta működő hasonló intézetek. Ezeknek az intézeteknek évi betegforgalma ma már 2-3000 között váltakozik, ami mindenestre annak jele, hogy a közönség az intézet rendelkezésével szemben fokozódó bizalommal viseltetik.

Az aradi Fehér Kereszt orvosi rendelő intézete még e hét folyamán megnyílik és egyelőre négy jónévű aradi orvos fogja a betegeket

konzultálni. Az intézetet mindazok a 10 éven aluli szegény gyermekek látogathatják, kiknek szülői szegények és akik ezt a körülményt szegénységi bizonyítvánnyal tudják igazolni. Ezt a szegénységi bizonyítványt, az ugynevezett kék cédulát a rendőrkapitányi hivatal adja ki. Az orvosi rendelő intézet a Magyar-utca 6. számú házában lesz, a hol a rendelés már e hét végén meg is kezdődik.

Az intézet orvosai a következők:

Leitner Ernő dr. igazgató-őorvos, a gyermek-tápkonyha vezetője, rendel vasárnap kivételével mindennap délután 3-tól 4-ig, egy éven alóli csecsemőknek.

Fodor Ödön dr. gyermek-orvos, rendel mindennap reggel 8-tól 9-ig az egy éven felüli, mindennemű belső betegségekben szenvedő gyermekeknek.

Rosenbaum Pál dr. rendel mindennap 8-tól 9-ig sebészeti betegeknek.

Hermann I. Károly dr. fül-, orr és gégespecialista, rendel minden kedden és pénteken déli 12 órától 1 óráig.

Amint külföldi utjáról hazatér, megkezdí rendelését Wiener Gyula dr. fogorvos is, aki fog és száj-betegeket fog az intézetben kezelni.

Az egyesület vezetősége most arra törekszik, hogy a szegények gyógyítására a jelenleg szabadságon lévő *Issekutz* László dr.-t megnyerje.

Egy híres párbaj részletei.

(André és Negrier ügye.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, augusztus 14

Erdekes lovagias ügy tartotta lázban egy héten át egész Párisot. Két magasrangú katonatiszt állott ki pisztolyra: André tábornok, a volt hadügyminiszter és Negrier tábornok. A párbajnak érdekes hírlapi előzményei voltak. André tábornok ugyanis a *Matin*-ban közrebocsátotta emlékiratát „*Cinq ans de ministère*” címmel és ebben nem valami bizelgő módon nyilatkozott a francia hadsereg egyes vezető embereiről. Negrier tábornok sértőnek találta magára nézve a róla írtakat és provokálta André-t. A segédek pisztolypárbajban állapodtak meg és a *Monceau parkot* választották a párbaj szin-

helyeül. Az időpontot kedde délutáni négy órára tűzték ki.

A párbaj lefolyásáról a következőket írják Párisból:

A Monceau-utcát már kora délután nagy tömegek lepték el, melyek kíváncsian és türelmetlenül váraoztak a párbajviselő felekre. Az újságírók valósággal megrohanták a palotát és bebocsátást követeltek. A portás azonban senkit sem eresztett be, csak a párbaj résztvevőit. A segédek, a kiket sűrű kérdésekkel ostromoltak, nyakig begombolkozva hártották el maguktól a kíváncsiaskodókat.

— Uraim — mondta *Balaman* tábornok velős rövidséggel — önknek, mint újságíróknak, megvannak a maguk titkaik. Engedjék meg, hogy a segédek is megőrizzék az övéket.

André tábornok érkezett meg segédeivel elsőnek, akit egy másik kocsihoz a fia, André Lucien hadnagy követett *Labit* doktorral. Mögöttük a taxaméteres autók töfögtek, megrakodva az újságírókkal. A tábornok feketébe volt öltözve, igen nyugodnak látszott és mosolyogva köszöntögetett jobbra-balra.

Pár perccel utána *Negrier* tábornok is megjött s mindnyájan eltűntek a kapu mögött, a mely becsukódott utánuk.

A párbaj színpontja a gyönyörű nagy park volt. Hatalmas, évszázados fáktól körülvett tisztáson állottak fel a felek. A segédek komoly arccal, ünnepélyes léptekkel mérték ki a távolságot. Miután a két ellenfelet megvizsgálták, hogy vajjon nem viselnek-e semmi olyast, ami a golyót feltartóztatná utójában, *Langlais* tábornok, a párbaj vezetője, felolvasta a párbaj szabályokat. Erre kezükbe nyomták a fegyvereket, felállították a kimért helyekre és *Langlais* figyelmeztetőleg emelte fel kezét.

Nagy csend támadt. Csak a lombok sutogtak halkán. Es felhangzott *Langlais* szava:

— Készen vannak?

— Igen.

— Tűz! . . . Egy . . . kettő . . . három . . .

Tompa pukkanás. Fehér kis füstfelhő-foszványokat kap fel a szél. A felek sértetlenül állanak. André golyója messze magasban furódott be az ágak közé. *Negrier* pedig nem használta fegyverét.

A két tábornok szertartásos kimértséggel köszönti egymást és azzal elválnak.

A „Steinberg“-et pl. az eberbschi klastrom cisztercita barátai telepítették be szőlővel, a johannisbergi világhírű szőlőnedvet meg bencések préselték. Három évszázadon keresztül versengett a két klastrom, vajjon melyik termeli a jobb bort, s a két szőlő mostani tulajdonosa, a porosz állam és a Metternich hercegi hitbizomány folytatja a békés versengést.

Erdekes módon jutott ez utóbbi a híres kastély és szőlőbirtok tulajdonához. Mikor a 19-ik század elején a győzelmes francia seregek átvonultak a Rajnán, betértek egy kis borkóstolóra a johannisbergi bencés kolostorba is. A bor igen izlett nekik, úgy hogy kijelentették, miszerint ők el sem mennek innen, ha százezer arany váltságdíjat nem fizet ki a klastrom; a megszeppent főnök, pater Keller erre elbujt a 10-ik században épült pincében egy hordó mögött, úgy hogy nem találták meg, a helyet még most is látni. A csapatok e közben parancsot kaptak az indulásra, de a pénzt nem tudták megvenni. Rövid idő múlva visszatértek, de a sarc fizetése elől ismét elbujt a főnök, mire felkutatták az óriási kiterjedésű pincéket is és ott megtalálták. A váltságot most lefizették, Napoleon azonban megharagudott a haza-vona miatt, elkönfiskáltatta a kolostort és Kellermann nevű elzászi tábornokának adományozta. A bécsi békében a kastély és a szőlő Ferenc császár személyes tulajdona lőn, aki azután a Metternich hercegi családnak örökös hűberül adományozá. Ez a viszony mind e mai napig megmaradt, úgy hogy az osztrák-magyar

uralkodóház még máig is természetben szedi be a tizedet a johannisbergi borokon. Minden szüretnél jelen van egy udvari hivatalnok, aki minden tizedik „Halbstück” öt, félhordót lepecsétel és az osztrák magyar udvar számára foglal le.

Még egy nagy család története kezdődik a johannisbergi kastélynál, — a Mummoké. Az 1811-iki mozgalmas időkből, a kastély akkori tulajdonosa Kellermann marsall, nem igen bizott benne, hogy őszre, azaz szüretre a kastély még az öt birtokában lesz, és kéz alatt vevőt keresett, aki a termést tőle a tőkén megvenné. Mumm ingelheimi borügynökkel kötötte meg azután az alkut 12000 aranyforintban. Őszre azonban Kellermann még mindig bírta a kastélyt és tekintettel arra, hogy az 1811-iki év a 19-ik század legjobb bortermő éve volt, nem akarta a vevőnek kiadni a termést. A császár, akihez apelláltak, azonban Mumm előnyéző dönté el a pert. Itt kezdődött a Mumm család vagyona.

Hogy mily értéket képviselnek a johannisbergi borok, elgondolhatjuk abból, hogy az 1904-iki borárverésen egy félhordó, azaz 600 liter, 28000 márkáért kelt el. Tekintettel arra, hogy az évi termés néha 100 hordót ér el, bizony nem megvetendő egy kis domínium a „Schloss Johannisberg.”

Ami viszonyainkkal az itteni szőlészetet összehasonlítva feltűnik, hogy igen kevés fajtermelnek. Alig-alig van más fehérbor faj, mint

a „rizling,” melynek itt van a hazája, a „syváni,” amelyet a Rajna vidékén eredete miatt „österreicher”-nek neveznek és az „Orléans.” Mindennek dacára az eladásnál óriási árkülönbségeket érnek el. Ezen árkülönbségek a fekvések szerint változnak. Pl. a rüdesheimi hegy lábánál termett félhordó ára 2000—2500 márka (Rüdesheimer Egerweg), a magasabb fekvésű borokért pedig 6000—7000 márkát kapnak (Rüdesheimer Bischofsberg). A borfaj neve itt is a szőlő egyházi telepítőjére vall. Pedig mindkét borfaj tiszta rizlingből lett szürve, alig egy tízednyi syváni hozzákeverésével.

A híres assmannshausi veresbor, amelyet Fellgrath oly ékesen megénekelt, s amelyet én is azon asztal mellett kóstoltattam, amelynél a költő ült, ma már nem igen állja meg a helyét. A mi aradhegyaljai veres borainkkal, ha azokat kellőleg hozhatnánk a piacra, távolról sem bírná ki a versenyt.

Az assmannshausi hegy részben, mint a rüdesheimi, királyi birtok, részben egyes magánszemélyek tulajdona, akik itt a Rajna mellett ugyszólván mind szállodások. Csakély 3—4 holdról való bortermésüket kitűnő kezelés mellett, de horribilis, 7 decis üvegenként 2—10 márkányi áron sózzák a szomszagos idegen közönség nyakára, amely mindennek dacára boldog, hogy egyszer igazi rajnai bort ihat.

Olahaza, az Erlanger-utcában lázas izgalommal várja Andrást egy ősz úri asszony és kitörő örömmel szorítja magához, a mikor sötétlenül látja visszatérni. András pedig odatelepszik íróasztalához és cigarettára gyújtva folytatja az emlékiratokat . . .

Axente Szevér meghalt.

A román lázadás utolsó prefektje.

(A kegydíjas magyargyilkoló.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 14

Meghalt az utolsó „prefekt.” Legtovább maradt életben a szabadságharcbeli román lázadás vezérei közül a legkegyetlenebb, a leghirhedtebb: Axente Szevér. Az a kinek hírét nem csaták győzelmei alapították meg, hanem éjjeli támadások, gyerekek, öregek és asszonyok fölkoncolása. A román prefektok egyikét-másikat igyekeznek a szabadsághős látszatával körülvenni. De háromnak kegyetlenségét maga Janku is borzalommal bélyegezte meg. Ezek között a legkegyetlenebb volt Axente, Nagyenyed földülője.

Ha parancs lehetne az a közmondás, hogy a halottakról vagy jót, vagy semmit, Axente haláláról egy betűt se lehetne ejteni. De ez itt nem áll meg. Axente dolgain a történelem ítélkezett, a mikor nevét a gyerekek és asszonyok vérével beszennyezett nevek közé sorozta. A magyarok előtt örökké gyűlöletes, átokkal terhelt név lesz ez.

S kegyetlenkedéseinek jutalmául Axente a magyar kincstártól kapott kegydíjat, a melyet halála napjáig föl is vett, a nélkül, hogy az önértétét legkevésbé is bántotta volna.

Brassóban, tegnap éjjel két óraker halt meg, hosszas betegség után a rettegett prefekt, a kinek haláláról az aradi románokat is táviratban értesítették.

Életét és sötét pályáját ezekben fogjuk össze:

(Első szereplése.)

Mikor a románok 1848-ban Balásfalván és egyebütt gyülekezni kezdtek, Axente Bukarestben élt. Egyik, innét írt levelében azt mondja:

Mi ifjak és tüzesek vagyunk és különféle terveket kovácsolunk, a melyeket talán az érettebbek nem fognak helyeseini. Ha mi egyetértésre tudnók bírni a románokat s egy célra felizgatni, nem ragadhatnánk e mindent ki az idegenek kezéből? . . . Azt hiszem, könnyen lehetne találni fiatal embereket, a kik szívesen élére állának a románoknak.”

Axente e fölkinákozását igénybe is vették, s mikor a lázadás kitört, egyik prefektje volt Janku mellett a románoknak. 1848. októberében Alsófehér vármegye 120 községét kerítette hatalmába, ugyanakkor, mikor Butteanu prefekt a brádi mészárlásokat megcsinálta.

(Nagyenyed földülése.)

Axente Szevér nevéhez fűződik a szabadságharc idejére eső románláadás egyik leggyalázatosabb ténye: Nagyenyed pusztulása is. Ezen a vadállati dolgon nemcsak a magyarok, de az objektivebb románok, s a szabadságharc eseményeinek külföldi szemlélői is annyira fölháborodtak, hogy a prefekt két ízben is mentegőzést adott ki, a melyben igyekezett lemosni a nevéhez tapadt szégyent. Az egyiket 1884-ben adta ki, a másikat 1897-ben, Brassóban. (Bessuno la Carlea Negrea.) Ezekben, elmentmondó állítások között emlegeti, hogy ő neki nincsen része Nagyenyed pusztításában,

mert akkor ő nem is volt ott, hanem Csombordon, a hol a kálvinista pap lakásán kifecskült lábát áztatta meleg vízben. Axente tényleg nem volt Brassóban, de az a történelem bebizonyított ténye, hogy Nagyenyed földülésének ő az értelmi szerzője, hogy ő, ép úgy, mint Losenau ezredes osztrák csapatai tétlenül nézték, a mint a román fölkelők vad kegyetlenkedések közben fosztják ki és rombolják le Nagyenyedet.

1848. decemberében Nagyenyed már osztrák kézen volt. 1848. december 31-én Warden tábarnok Gratzé százados helyett a muzsina román tábor prefektjét, Prodant nevezte ki, a ki teljesen megszállotta Nagyenyedet. Néhány nap múlva híre terjedt, hogy az Enyed körül táborozó román csapatok rá fognak törni a városra, s úgy elpusztítják, hogy *ke kövön nem marad benne.* Enyed körül pedig Axente csapatai voltak. *Viskóczy* nagyenyedi házfőnök megkérdezte Prodant, de az kijelentette, hogy ezek a hírek hazugok. Az aggó magyar polgárok küldöttséget menesztettek Tordára a magyar honvédekhez, hogy mentse föl Nagyenyedet, de *Csece* ezredes azt felelte, hogy nem tehet semmit, mert Bemtől szigorú parancsa van, hogy Tordáról, a míg tőle rendeletet nem kap, ne menjen sehová. Ercze néhány magyar ember a polgárság védelmére fegyvereket akart a városba csempészni, de *Mirszló* táján találkoztak Axente előőrseivel, akik őket megtámadták és szétverték. Axente azt mondja védekezésében, hogy Enyed ennél az összeütközésnél gyuladt ki; pedig ez január 7-én történt, Enyed pedig a január 9-ére virradó éjjel égett le.

Január 8-án megjött Nagyenyedre Axente levele, a melyben 6000 embere számára szállást és élelmet kér; a levéllel együtt két kapitánya és husz embere már Enyedre is jött. A városban erre a rémület tetőpontra hágott. A városi tanács kérte Prodant, haddjon oda, hogy Axente ne jöjjön Nagyenyedre. Prodant ezt megígérte, s Axente délután hat óraker írónnal írt levelet küldött, hogy serege egyelőre nem jön Enyedre, hanem a közeli falvakban marad. Ezt ki is hirdették a városban.

Este nyolc óraker Axente egyik tribuna, *Salca* emberével a Csombord felé vivő Szentkirály-utcában be akartak törni, de Prodant előőrsei visszakergették. Tizenegy óraker Axente csombordi táborából zugás hallatszott, s ugyanakkor tűz csapott föl. Az olábok betörték. A Magyar-utcában vette kezdetét a gyujtogatás, rablás, fojtogatás. Január 9-én egész nap folyt a „munka,” a mely *Enyedet elpusztította*, lakóinak egy részét, a kiket is nem gyilkoltak, földönfutóvá tette. Axente egyetlenszavával megakadályozhatta volna ezt, de ő, a mint maga írja, a csombordi papné meleg szobájából ki nem mozdult. Losenau ezredes, a kit szintén kértek, tegyen valamit Nagyenyed megmentésére, azt felelte:

— Tudom, hogy Enyed ég, pusztul. A szerencsétlen várost lelkemből sajnálom, de megmentésére nem tehetek semmit.

Mindez arra mutat, hogy Nagyenyed elpusztítása s az ott történt kegyetlenkedések Axente tervszerű műve volt.

(A többi kegyetlenkedések.)

Folytatta a kegyetlenkedést Axente január 18-án *Alsó Fehérvármegye* három nagyobb községében: *Nagylakon, Hariban és Boros-Benedeken.* Ez is éjjel történt. Axente táborából Nagylakra törtek és itt a magyar lakosságot, többnyire nőket és gyermekeket álmukból fölverték és lakásukból kihurcolták. Néhányat rögtön agyonverték a többieket pedig a Maroshoz vittek és ott a hajókra hajtva, *fejssékkel, botokkal és lánd-*

esákkal agyonverték. Az egykorú feljegyzések szerint kis gyerekeket a kerekék agyához vagy a falhoz vertek. Ebben a vérengzésben kilencven magyar pusztítottak el. *Hariban* hasonló kegyetlenséggel tizenhét magyar pusztítottak el. A temetetlen, csonttá fagyott hullákkal gunyból *kerítéseket támogattak.* Boros-Benedeken százötven magyar nőt, gyereket és öreget öldösték le. A románoknak ép *Vizkeresztje* volt. A magyarok *Trinku János* román papot kérték, hogy mentse meg őket, de ez elutasította őket azzal, hogy neki most *szent foglalozása van* s mással nem törődhet. A fegyveres románok a könyörgőket az árok partjára hurcolták, fejszével, vagy lándzsával agyonverték s az árokba lökték. A kisebb gyerekeket *lándzsára szurva* dobták az anyjuk után az árokba. Egyeseket válogatott kínzásokkal öltek meg. Az öreg *Borza Lászlót* letérdellettették s pipát adtak a szájába; aztán a pipaszárat oly erővel ütötték a szájába, hogy az a *nyaka csigolyáján jött ki.* *Hunyadi Józsefnétől,* a kinek a szemelátára ölték meg férjét és fiától azt követelték hogy *táncoljon elöttük,* akkor nem ölik meg. A gyulafehérvári parancsnokság február elején bizottságot küldött ki Boros-Benedekre, ahol az árokban *143 hullát* talált. Így ünnepelték Axente csapatai *Vizkereszt* napját.

Axente kegyetlenkedéseit maga Janku Ávrám, a románok fővezére is, megsokallotta. Azt mondta:

— Elég volt a vérengzésekből; hiszen a vér kezd ereinkben megfagyni.

Axente azonban még ezeket is, úgy látszik kevesellette. 1894-ben kiadott munkájában azt írja: adjanak hálát a magyarok, hogy 1848/9-ben ők voltak a románok vezérei, és nem Baternal, Todorán és Teoc, mert akkor a magyarság Erdélyben egyáltalán nem maradt volna életben.

(A vérdíj.)

A kegyetlenkedésekért meg is kapta jutalmát. *Lüders* orosz tábornok a cárnál kieszközölte, hogy Axente, ép úgy, mint Jancu és Bilint prefektok az orosz *Szent Anna* rend II. osztályát kapta.

Pár hónap múlva hárman a bécsi udvartól *24.000 forintot* kaptak, azon költségeik kárpótlásául, a melyeket 1849. márciusától augusztusig tettek a havasok védelmezése közben.

A szabadságharc után sem maradt távol a román politikából. Mikor az abszolutizmus Nagyzebenben a *Landtagot* összehívta, Ausztria főhatóságát elismerendő, ő is bevonult a Landtagba. 1864. szeptember 17-én tartotta meg szűzbeszédét s azt mondta:

— Bocánatot kérek, én nem vagyok a szónak, hanem a *tettek* embere!

— *Tudjuk!* — kiáltották maguk a románok.

Nagyenyed földülése, a nagylaki, Hari és borsosbenedeki gyilkolása bizonyítja, hogy mi csoda „tettek” embere volt Axente.

Az ötvenes évektől fogva Brassóban élt, és *Schwarzenberg* herceg kormányzó ajánlatára, a magyar királyi várakok és kertek fentartási alapjának jövedelméből *630 forint* kegydíjat hozott. Arcpírító volt minden magyarra a tudat, hogy a magyarok kegyetlen öldöklője a magyar kincstárból huzza embertelenséggel vérdíját.

MULATSÁGOK.

(=) Tullpán népnépe. A vasárnapi Tullpán-ünnepély sorrendjébe a következő sportszámokat vették fel *Steinitzer Pál* dr. tornaegyleti alelnök és *Láng Oszkár,* a Toldi-klub titkára: *Görög-romai birkorás és szabad birkorás.* Résztvesznek az eddigi jelentkezések szerint *Hollubán Ferenc,* a legkiválóbb közép súlyú és *Téger József,* hazánk első könnyű súlyú birkor-

zóján kívül több ismert kiváló erő: Lángh, Alt, László, Ursics, Papp stb. *Súlyemelés* páros karral, jobb karral, bal karral. A legnagyobb súlyok emeltetnek a résztvevők képessége szerint. *Szertornás:* Korlát és nyújtó. Résztvevőnek Arad első tornászai: Molitorisz, Lángh, Szerinka, Balázs és Bruckmann.

Lázadás a cári palotában.

Az elnyomott forradalom

Gorkij Amerikában.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 14

Amíg Oroszországban egyre folyik még a reakció boszuálló vérengzése és egyszerre kétezer vádlott fölött készül törvényt ülni, Gorkij, a nagy és főként híres orosz író amerikai körútján gyűjti a dicsőséget és a dollárokat. Egyben fölhívást intézett a szabad Amerika polgáraihoz, segítséget kérvén tőlük üldözött honfitársai számára. E fölhívásnak naiv ugyan a tendenciája és nem valószínű, hogy az élelmes yankeek egy orosz invázió erejéig föllekesedjenek rajta, de mint írásmű is megérdemli, hogy fordításban közreadjuk. Ime, így hangzik a fölhívás:

A cár a dumit szétkergette. A kis ember, aki trónján egész testében részket, miként a nyárfalevél, egyetlen tollvonással, keze egyetlen rándulásával megsemmisítette mindazt, ami Oroszországban törvényhez hasonlított és a gyilkosságok, rablások és erőszakoskodások egész láncolatát indította meg. Az orosz kormány brutális és bestiális eszközökhöz folyamodott. A hóhérok és tolvajok, akik a trón körül állanak és vérrel befecskendezett kezikkel támogatják azt, ezen napokban sok keserű és sértő igazságot hallhattak bátor és önérzékes emberek ajkairól. Beszút fognak állani ezért a népen és ez a boszu édes lesz.

Elkeseredve, vérontáshoz hozzászokva és a törvénytelenység uralmától főbátorítva, tetteikkel ismét rémületbe ejtik a világot. Azzal fogják kezdeni, hogy a nép vezetőit legyilkolják, kiírják, hadat üzennek aztán a népnek, amely békéről és civilizációról álmodik.

A halál fekete, véres árnyal hónapokig ott kísérenek majd az ország fölött. A kimerült föld az emberek ezreinek holttestét fogja elnyelni, akiknek pedig egyetlen bűne az volt, hogy emberhez méltó életért küzdöttek. Asszonyokat és gyermekeket golyóval, karddal és bunkóval seregszámra ölnek meg.

Utálat és felháborodás tölti meg a világot. Civilizált emberek vagyunk-e, avagy nem? Azt hiszem, nem vagyunk azok. Ha szomszédainkra rárontanak, megkínózzák őket és ha halom is jajgatásukat, nem sietek segítségükre, civilizáció-e ez? Több szerepet az emberi nem számára, ez volna az igazi civilizáció.

Segítsetek az orosz népen, mentsetek meg őket a parazitáktól, akik kiszívják az életerejét. Az ember kötelessége, hogy segítsen embertársain!

Vajjon emberek élnek-e ezen országban és meghalják-e szavaimat?

Mai távirataink:

Pétervár, augusztus 14. A péterhofi cári palota szolgaszemélyzete nyíltan föllázadt. A szolgák közül tizennyolcat letartóztattak, kettőt pedig statáriáhter fölakasztottak.

London, augusztus 14. A *Daily Chronicle*-nek jelentik Pétervár-ról: Az egész országból naponként érkeznek jelentések forradalmi zavargásokról. Különösen az agrár-kérdések miatt terjed a forrongás. A parasztok megtámadják a földbirtokosokat és fölgyújtják kastélyaikat és vétésüket. Saratov kormányzóságban katonaságot küldtek a forradalmárok ellen, de a katonák a lázadókhöz csatlakoztak és hét tisztjüket megölték.

Pétervár, augusztus 14. A központi bürtönigazgatóság értesítette a kormányzóságokat, hogy új forradalmi szervezet alakult, amely célul tűzte ki a fogságban levő politikai foglyok kiszabadítását.

Berlin, augusztus 14. Varsóból jelentik a Voss. Ztg.-nak: Tegnap itt ismét számos helyen tartottak házkutatást olyan személyek lakásán, kiket a forradalmi szocialista párt tagjainak ismernek. A rendőrség nagy robbantószerkezeteket, bombákat és fegyverraktárakat fedezett fel. A kormány abban a meggyőződésben él, hogy a legujab razziák alkalmával ismét nagyon sok veszedelmes forradalmárt tartóztattak le.

Kiew, aug. 14. A délkeleti vasut postakocsijaihoz mától kezdve egy külön katonától őrzött kocsit esatolnak, amelyben a pénzküldeményeket helyezik el.

Pétervár, aug. 14. A dumaválasztásokat hir szerint novemberben fogják megtartani, hogy az új дума megnyitására az összes képviselők idejében Pétervárra érkezhessenek.

A végtelen malomsztrájk.

(A malmok nem tárgyalnak.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 14

Fordulat a budapesti malommunkások sztrájkja dolgában valószínűleg sokáig nem lesz. A sztrájkoló munkások tegnap bizalmatlanságot szavaztak a bizalmi férfiaknak, akik — így mondják — meghaligatásuk nélkül fogadták el a munkásokra nézve is kötelezően a Szeferényi József államtitkár előklésével tartott tanácskozáson megszövegezett békepontokat.

A „hütlén” megbízottak helyett tizenöt új bizalmi férfit választottak, akik megválasztásuk után nyomban tanácskozássra gyűltek egybe s megállapították a béke új feltételeit. A követeléseket pontokba foglalták azzal a szándékkal, hogy azokat bemutassák a kormánynak s megkérjék a közbenjárásra. Illetékes helyről azonban tudomására hozták az új vezérkarnak, hogy a kormány nem hajlandó újabb tárgyalásokba bocsátkozni, mert a malomtulajdonosok ragaszkodna a szombati megállapodáshoz. A munkások erre letettek szándékukról. Hogy azonban a kormánynak is, a malomtulajdonosoknak is tudomást keljen szerezniök az új békepontokról átadták ezeket a lapoknak.

Marad tehát minden a régiben, nacsak a sztrájkolók csoportonként vagy egyenként meg nem unják a küzdelmet s munkába nem állnak, ahogyan ezt nagyon tekintélyes számmal tarsaik tették. A Viktória-, Hungária- és az Erzsébet-gőzmalmokban dolgoztak éjjel is, a többiben a Molnárok és Sütők malmá és a Király malom kivételével, ahol még mindig teljesen szünetel a munka, redukált üzemmél bár, de mégis dolgoznak. A Molnárok malmában tegnap délben megindították a gépeket abban a reményben, hogy délután jelentkezik kellő számú munkás. Nem jött senki, mire két óra-
kor újra megállították a kereket.

A kizárt malommunkások tiztagu küldött-sége tisztelgett ma dében Matyó Imre henger-malmi munkás vezetésével Boda Dezső főkapitánynál, akit arra kértek, tartassa be a malmokkal az ipartörvény rendezését, távolítsa el a gépek mellől a 14 éven alóli napszamosokat és tiltsa meg, hogy szakavatatlan emberekkel dolgoztassanak.

A főkapitány válaszában kijelentette, hogy szigorúan őrködik az ipartörvény betartatásán és kész a tizennégy éven aluli munkásokat eltávolíttatni. Minthogy azonban a malomipar nem képesítéshez kötött iparág, a malmok azt alkalmazhatják, akit akarnak, s a szakavatatlan munkásokkal szemben nem tehet semmit.

A főkapitány, akit beszéde végén megöljeneztek, azzal a figyelmeztetéssel vált el a munkásoktól, hogy viselkedjenek nyugodtan.

A beszélő szobor.

(Hol van a Washington-óda ezer dollárja?)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 14.

A budapesti Washington-szobor körül any-nyl minden történik, hogy igazán amerikai reklám előzi meg a nagy államférfiu budapesti szobrának leleplezését. Egyszer a Nemzeti Szövetség ártja bele magát és százezer koronát kér a fővárostól az amerikai vendégek fogadásának költségeire. Odát az Océanon tőről hamarosan jön az értesítés, hogy illetéktelen volt a beavatkozás, mert a Nemzeti Szövetséget erre a szobor bizottság föl nem kérte, annál inkább sem, mivel kétszer annyi pénz van erre a célra együtt a bizottság kezelésében, mint amennyibe maga a szobor kerül. Aztán politikai kollízióra ad okot a szobor. Béccsel veszi föl a versenyt és a Bécsi-utca nevét akarja fölvaltani Washingtonéval Aminek eredménye, hogy a bécsi köz-segítanács máris előkészületeket tesz arra, hogy az Ungar-Gasset Hentzi Gassenak keresztelje el.

A szobor most megint beszél. Azt mondja:

— A dunaparti metropolis egyik kies helyén, a „Fut”-sír közelében állok nemsokára. Nem leszek valami különös művészi alkotás, de annyit mindenesetre jelentek, mint a clevelandi Kossuth-szobor. Es elvögre mi másért kerülök én Pestre, minthogy az a szobor ott áll? Nyaranta meg fognak bámulni a lígebe kívándorlók, de az év másik felében nyugodtan elülhetnek rajtam a tél proletárjai: a verebek.

— Amerikai magyar tisztelőim illendőkép-pen honorálták hirnemevet Kossuthért cserébe. Összegyűjtöttek egy csomó pénzt, annyit, hogy még a leleplezésemnél elszavalandó ódára is ezer dollár került jutalomképpen. Pályázatot is hirdettek rá és a hármss halom és négy folyam tájékaról meg a Missisipi és Missouri mellől egyaránt akadt lantos, aki vágyott az én dicsőségemet hirdetni. Az egyik óda meg igazán értékes, költői alkotás is: Zempléni Árpádé, akinél szebben ma alig irnak Huniában ilyen fajta verseket. Am helyiérdekek úgy kívánták, hogy Amerika se maradjon szegyenben ezen a költői versenyen. Megosztották tehát a jutalmat akképp, hogy felét Zempléni Árpád ódájának adják, a másik 500 dollárt meg megosztják egy amerikai magyar lelkész és egy temesvári pap ódája közt.

— Ez mind nagyon szép. Költői olimpiádon elragadni a pálmát és ami még ennél is értékesebb, a modern költő előtt: a csengő aranyka, lehet-e szebb és dicsőbb dolog? Am hangok jutnak el hozzám, panaszos hangok. Sem a temesvári lelkész, sem Zempléni Árpád nem kapták meg a jutalmat, az egyik az ötszáz dollárját, a másik a kétszázötvenet. Mért késik a jutalom kiadása? Hiszen csak nemrég az én

amerikai tisztelőim ékes szavú tiltakozást tettek közzé, hogy nem szorulnak senkire, van pénzük dosztig. Hát ha van, miért nincs a pótlak részére? Két hónapjánál több, hogy a költői verseny sorsa eldőlt, de nem a jutalom kiadása. Pedig azt mondják az én magyar megdőlőim, hogy ideát más a szokás. Itt, ha az Akadémianál hétfőn kihirdetik a pályázat eredményét, kedden már kifizetik a jutalmat. A szegény Magyarországon ez a szokás és a gazdag Amerika visszatartja a megszolgált jutalmat? Restellem. Nagyon restellem.

Szólt a szobor és eltakarta a leplezési lepellet arcát.

Kovács kontra Jekelfalussy.

A honvédelmi miniszter pöre.

Elrendelték a bizonyítást.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, augusztus 14

A Kovács György „botos ispán” s Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter pöre hosszasan huzódik a budapesti I—III. ker. járásbíróóság előtt. Az ügyvédek ab ovo Ledae fonogatják az ügy szálait, mindegyik a maga felének dicsőretét zengi, születésétől fogva a mai napig s nem győzi eléggé ócsárolni a másik felének inkorrekt eljárását. Feszült kíváncsisággal várja a közönség és főleg a jogászok, hogy a bírói bölcs belátás melyik félnek osztja az igazság babérágát.

Immáron harmadizben kerültek egymással szembe ma déli tizenkettőfél órakor a peres felek jogi képviselői Hoffer Mihály dr. királyi járásbíró előtt, de ítéletet még ma sem hozott a bíró. Izgatott és érdekes lefolyású tárgyalás után a bíró elrendelte a bizonyítási eljárást és a tárgyalást ismét elhalasztotta augusztus 17-ikére.

(Aki mindent tagad.)

Hoffer Mihály dr. járásbíró előtt Kovács György helyett ma is Csanádi Pál dr. ügyvéd, Jekelfalussy Lajos helyett Schwarz Vilmos dr. ügyvéd jelent meg.

Ma a főperből, a 166 korona 40 fillér jogtalanul és erőszakkal, a kéméndi csendőrhöz intézett parancsral elvett összegnek visszaköveteléséről van szó.

A bíró felolvassa a kereseti kérelmet.

Erre alperesi ügyvéd, Schwarz dr. utal arra, hogy tartozatlanul fizetett összeg visszafizetése követeltetik, tehát . . .

Felperesi ügyvéd, Csanádi dr. közbevág: Erőszakkal elvett összeget követelek.

Alperesi ügyvéd kéri felperest kereseti jogcímváltoztatás miatt elutasítani.

Bíró: Ez nem keresetváltoztatás.

Schwarz dr.: Igy is jó. De az összeg elküldetett a kéméndi csendőrök által a lontói gazdasághoz s így Jekelfalussy miniszter voltaképpen nem is felelhet az összegért.

Csanádi dr.: Fura okoskodás.

Schwarz dr.: De mindegy. Tagadom az összes kereseti állításokat. Tagadom, hogy jogtalanul, erőszakkal vétettem el bármit is felperestől. Különbön felperes nem adta át a gazdaságot, megszőkött. Mikor alperes Lontóról Budapestre utazott, a béli állomáson találkozott Kovácsal és nyugodt hangon szólt hozzá, de felperes gorombán válaszolt. Majd rátért az ügy hosszadalmas előadására. Felperes egyáltalán nem volt letartóztatva. Az egész eset,

vita, stb. egy óra és tizenöt percig tartott. Kérem kihallgatni Barta József csendőrt arra, hogy felperes maga számolt össze s ezután adta át a kereseti összeget. Valomásából ki fog tűnni, hogy nem volt tartozatlan fizetés. Azonkívül a vasuti állomáson történt beszélgetésre Thék Endre budapesti lakos tanut kérem kihallgatni. Barta tanu költségeit a sajátjából fedezi alperes.

(Jekelfalussy védekezése.)

Alperesi képviselő hosszú előadását a bíró összegezi és jegyzőkönyvbe veszi a következőkben:

Alperes tagadja az összes kereseti előadásokat, vitatva azt, hogy felperesnek a 166 korona 40 fillér járna, mert ezt az összeget alperesnek 1906. július 22-én létrejött megállapodás értelmében állott köteleességében megfizetni s miként ezt már az 1906. évi Sp. II. 830. számú perben előadta, felperes a 166 korona 40 fillér összeget ott, az alkalommal, midőn az összehes számolás megejtetett, ezen összeg felperes által lóheremagár és előre kivett konverció értékének megfizetendő jelezetett, felperes tárcáját elővéve már ott átadni akarta s csakis alperes ebbeli nyilatkozatára maradt ott el a fizetésteljesítés, mivel a pénz átadását későbbre, akkorra kívánta fogatosítani, amikor e felperesre bizva volt gazdasági dolgok átadása megtörténik. Felperes a folytatólagos átadást meggátolta azzal, hogy Lontóról szó nélkül eltávozott és a déli vasuti állomáson véletlenül találkozott aztán alperes felperessel, amikor s hol alperes felperest arra hívta fel, hogy térjen vissza a gazdasághoz Lontóra s teljesítse a reá bizott dolgok átadását, tegyen eleget megállapított köteleességének, felhívta, hogy adjon át mindent és számoljon el. Midőn erre felperes azzal válaszolt, hogy Lontóra többé vissza nem megy, megtagadta köteleességét, ekkor fordult alperes a csendőrhöz, a következőket mondta neki: „Itt van a szomszéd kocsiiban megszőkött cselédem, Kovács György, aki a gazdaságot át nem adta, pénzzel is tartozik, járjon el a szabályok szerint”. Waitress csendőrnek adott e panasza után alperes a vonaton tovább utazott. Arra nézve, hogy 166 korona 40 fillért vagy bármit is a csendőr hajtson vagy szedjen be felperestől, alperes utasítást nem adott, aminthogy nem hívta azt fel arra sem, hogy felperest tartóztassa le. Pénzösszeg mennyiségéről egy szót sem szólt.

Midőn a vasuton Párkányánára érkezett alperes, az ottani állomásfőnök közölte vele a kéméndi csendőrmester telefonkérését: „átvegye-e a felperes által felkínált 166 korona 40 fillért, hogy átvegye-e azt a pénzt és mit tegyen vele?” Alperes erre azt válaszolta, hogy a pénzt átveheti és küldje el a lontói gazdasághoz. Ezen előadásból, amely szerint a történetket tanukkal is kész esetleg belgazolni, nyilván látható, hogy alperes részéről semmi erőszakoskodás az összegnek felperes által történendő megfizetése kérdésében nem történt és látható, hogy felperes önként adta át a csendőr kezébe a 166 korona 40 fillért, amely alperes nejjét joggal megillette. Kéréme odairányul, hogy tagadás esetén a hivatkozott tanukat hallgassa ki a bíróság.

(Ügyvédek vitája.)

A bíró ezután Csanádi dr. felperesi ügyvédnek adja át a szót. Csanádi kijelenti, hogy alperes valóltan dolgot állít.

Schwarz dr.: Tiltakozom az ilyen kifejezés ellen. Ez nem lap, hogy véres szájjal lehessen vádolni. Tessék parlamentáris hangot használni!

Csanádi dr.: Ontól nem fogadok el kitanítást. Ugy beszélnek, ahogy az ügy érdeme megkívánja. Állítom, hogy felem kényszerhely-

zetbe hozattam, amikor a 166 korona 40 fillér megfizetésére jogtalan módon fölhivatott. Tanukul Barta és Walter csendőröket és a rétsági főszolgabírókat kéri beidézni.

Schwarz dr. tagadja, hogy a vasuti állomáson két csendőr lépett Kovácshoz és azt a kérdést tette hozzá: „ha fizet, eleresztjük, ha nem, letartóztatjuk”. Becsátolja Kovácsnak hat levelét, amelyeket ez Jekelfalussyhoz intézett. Ezekkel azt akarja bizonyítani, hogy Kovácsnak nem volt gazdatiszti képesítése. A miniszter sem szóbelileg, sem telefonon parancsot nem adott a 166 korona átvételére. Tagadja, hogy Kovács a birtokot átadta volna és elszámolt volna a rábizott javakról, sőt ellenkezőleg épen ez elő szőkött meg.

(A bizonyítási eljárás.)

Hoffer dr. bíró ezután kihirdette határozatát, mely szerint elrendeli a bizonyítást arra nézve, hogy igaz-e az, hogy Kovács megelőzőleg maga ajánkozott a 166 korona megfizetésére és e tekintetben július 22-én a felek között létrejött a megegyezés? Elrendelte továbbá a bíró annak bizonyítását, hogy Kovácsról a csendőrök csakugyan oly módon hajtották be a kereseti összeget, ahogy azt Kovács állítja? A bíró az új tárgyalás határnapjául augusztus 17-ikét tűzte ki, tanukul pedig még Breznai Ipolyzakállasi állomásfőnököt és Thék Endre nagyiparost is beidézte.

A szerelem hiénái.

(Cirkuszszigazgató és kasszírás.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 14

A budapesti rendőrség pompás fogást csinált tegnap este, Európai zsaroló körútjában tartóztatott fel egy férfit és egy nőt, név szerint Schumann Augustza huszonkét éves bécsi születésű kávéházi pénztárosnőt és Volkmann Lajos állítólagos cirkuszszigazgatót.

A veszedelmes pár a zsarolásnak nem épen új, de még azért mindig jövedelmező formájával jutott hozzá ahhoz a pénzhez, amelyből költséges passziójukat fedezték. — Schumann Augustza, aki feltűnő szépségű nő, itt is, ott is megismerkedett férfikkal, akiket igazán kedves modorával valóságos megbabonázott. Udvartatott magának s boldog volt igazán a férfi, aki közelébe juthatott.

Mikor aztán az isteni Augustza végre engedett a merev ellentállásból és találkat adott a boldog férfival, a menyekben érezhette magát az illető.

Augustza találkat azonban rendesen igen kellemetlen emlékeket hagytak a megtisztelt férfiban. A mikor ugyanis a legbizalmasabb helyzetben volt a párocska, hirtelen kopogtatnak az ajtón. Augustza ijedten bujt el, a férfi pedig a nagy dörömbözésre kénytelen-kelletlen ajtót nyitott. Alig hogy ez megtörtént, berontott egy éltebb ur. Ijedten hőkölt vissza, a mikor meglátta Augustza kisasszonyt.

— Hab, jól sejtettem, — kiáltotta. — Ön elcsábította a leányomat.

A kétségbeesés rendesen nem soká tartott, mert a bösz apa egy bizonyos összeg fejében eltúrta a csapást. Mondanunk se kell talán, hogy az apa szerepében — Volkmann ur, a cirkuszszigazgató debütált, a ki hűségesen megoztozott Augustzával a „fájdalomdíjon”.

Ezeket az üzelmeket többé kevésbé minden nagyobb városban megcsinálták már s a jeles párocska London, Páris, Bécs területéről ki is van tiltva. Most Budapesten rajtavesztettek, a toloncházban helyezték el s ugyancsak kitiltották őket.

várt két felbérelt népszámost, akik alaposan helybenhagyták.

— Nesze Samu, nesze Mihály, ezt hajtogatják minden ütés után.

Samut végül a mentők tették szalonképessé, bántódásáért elégtételt sem kaphatott, mert sehogy sem tudta magát kimagyarázni, mikor az asszony ura azzal a kijelentéssel tagadta meg a fegyveres elégtételt, hogy olyan gentlemanokkal nem verekszik meg, akik hamis nevet mondanak b.

A békekötés titkaiból.

Fejérváry vagy Kristóffy érdeme?

József főherceg szerepe.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, augusztus 14.

Elmultak az új kormány mézeshetei, elmúlt a paktum megkötését követő „kiméleti idő” és a közvélemény még mindig nem tudja, hogy kinek köszönhető a király és a koalíció közötti megegyezés létesülése, kit illet meg az elismerés az alkotmányos rend helyreállításáért? Nem tudhatja pedig azért, mert mind többen és többen részt kérnek a szerzőség érdeméből és a kulisszák mögötti színjátéknak sok részletével még nem ismertették meg a közvéleményt.

A paktum szerzőségének kérdése a napokban úgy nyert aktualitást, hogy *Kristóffy* József, a volt belügyminiszter egy Bánffy-intervjúra tett reflexióiban azt mondta, hogy a paktum jórésben az ő fáradozásának eredménye, annak sikere az ő kezébe volt letéve és hogy nélküle ma alig volna alkotmányos élet Magyarországon.

Mint *Budapest*-ről táviratozzák, a *M. T.* című koalíciós könyvatos hiteles forrásból arról értesül, hogy *Kristóffy*-nak ezen állításai nem felelnek meg a valóságnak. Az a paktum, amelyet *Kristóffy* a maga tárcájának megmentéseért proponált, nemcsak azonos nem volt azzal, amely a király és a koalíció között létrejött, hanem azzal homlokegyenest ellenkezett. *Kristóffy* paktuma alapján sohasem történhetett volna meg az alkotmányos kibontakozás. E paktum két föltételhez volt kötve: az egyik az, hogy egy *Vörös László* által alakítandó kabinetben, amelynek belügyminisztere *Kristóffy* maradt volna, lépjenek be *Kossuth* Ferenc és *Apponyi* Albert. A másik az volt, hogy az alkotmánypárt és a néppárt kizárásával egyedül a függetlenségi és a haladó-pártból alakuljon az új többség.

Amikor *Barabás* Béla mint egyszerű hirhozó ezt a paktumot április hó 3-án *Kossuth* Ferencnek tudomására hozta, *Kossuth* ezt nemcsak a koalíció, hanem a saját nevében is a legnagyobb indignációval utasította vissza. *Kristóffy* paktuma a koalíciót szét akarta robbantani és e célból árulást akart szuggerálni a függetlenségi pártnak.

Az a paktum tehát, amely április 8-án a korona és a koalíció között létrejött, mindenben ellentéte volt annak, amelyet *Kristóffy* ajánlott. S ha a múlt kormány tagjai közül valakinek igazán része

volt abban, hogy a paktum és a kibontakozás őszintén létrejöhetett, konstatálni kell, hogy az a valaki nem *Kristóffy*, hanem *Fejérváry Géza báró* volt.

A bécsi *Zeit* ugyanebben a kérdésben a legnagyobb érdemet az uralkodóház két tagjának: *József* főhercegnek és *Izabella* főhercegnőnek tulajdonítja. Ezeknek, valamint *Beck* vezérkari főnök szerepléséről a bécsi lap a következőket írja:

„Hogy nem a *Fejérváry*-kabinet birta rá a koronát az újabb tárgyalásokra, azt nemcsak az akkori miniszterek beszédjei és a félhivatalos közlemények, hanem az a tény is bizonyítja, hogy *József* főherceg, aki a kompromisszum barátja volt, *Budapest*-ről eltávozott, mert ellentétbe jutott *Fejérváry*ékkal. Annak idején ugyan cáfolták, de azért mégis tény, hogy az uralkodóház több tagja szót emelt a béke érdekében és hogy éppen *József* főherceg és *Izabella* főhercegnő voltak szószólói annak a békének, melyet *Fejérváry*ék elleneztek. De nemcsak a császári ház tagjai, hanem előkelő osztrák és magyar politikusok is közreműködtek, hogy a kompromisszum létrejöjjön. *Batthyány* Tivadar gróf önfeláldozó és szerencsés működéséről könyvet lehetne írni. Mikor a *Fejérváry*-kabinet nem akarta az uralkodóval közölni *Wekerle* kibontakozási tervét, megtette egy osztrák politikus. Meg kell itt azt is jegyezni, hogy alaptalanok voltak azok a támadások, melyekkel a válság során a törzskar főnökét, *Becket* illették. *Beck* nem a béke ellen, hanem a béke mellett kardoskodott és hogy a béke létre is jött, abban neki több része van, mint azoknak, akik most maguk számára szeretnék learatni az összes érdemeket.”

HIREK.

Bot az anarkistáknak.

Arad, augusztus 14.

Valahányszor egy államfő, vagy valamelyik uralkodó családtagja áldozatul esik a „tett propagandájának”, az anarkistáknak, bizalmas és nyílt konferenciák folynak, hogy mi módon kellene a veszedelmes szekta ellen eljárni? S fölvetik az eszméjét nemzetközi intézkedéseknek, internacionális statáriumnak és más módoknak, amelyeket azonban elejtenek, mielőtt a gyakorlati kivihetőségük bizonyosodnék.

Most anélkül, hogy valamely államfő bombahalált szenvedett volna vagy hasonló eset az anarkistákat különösebben aktuálissá tenné, a szabad Amerika keres módokat az anarkisták ellen való védekezésre. Amerikának úgy látszik azért kellemetlen az anarkizmus, mert az Egyesült-Államok területén, *Patterson*-ban van a nemzetközi anarkistáknak központja és az európai uralkodók sorsát ott döntik el. Az ötlet, amelylyel a nehéz problémát meg akarják oldani, hihetetlenül amerikaias. *Bonaparte* tengerészeti államtitkár az anarkisták ellen — a botbüntetés visszaállítását proponálja.

Botbüntetés! Azok, akik abban a percben, hogy a nekik kiosztott szerepre vállalkoznak, el vannak készülve a biztos halálra, amelyet merényletük

után vagy maguk keresnek, vagy pedig a guillotine alatt találják meg, — ezek az emberek meg fognak ijedni a derestől? Arról nem is szólva, hogy a botbüntetést a modern igazságszolgáltatás kiküszöbölte megtorló eszközei közül, nemcsak azért, mert brutális, hanem mert többnyire nincs meg benne a korrekcionális hatás, épen az anarkistákra nézve lenne átalakító hatással a bot?

De az indítvány talán még sem olyan ostoba, ahogy első pillanatra látszik. Mert a halál akár öngyilkosság formájában követi a merényletet, akár a vérpadon, mártíromság, amely hirt, dicsőséget okoz, e kettőnek pedig könnyen akadnak fanatikusai. De a botbüntetés szégyen, sőt szinte komikus. Talán, úgy véli az Unió tengerészeti államtitkára, ha az anarkisták dicsőség helyett dereshez jutnak, elmegy a kedvük az anarkistáskodástól. Még ha így lenne is a dolog, akkor is hiábavaló *Bonaparte* terve. Ha az anarkisták csakugyan a mártíromságot keresnek, akkor egyszerűen a derest fogják mártíromságnak, az eszmének hozott áldozatnak tekinteni. De az anarkizmusnak egyéb, mélyen járó okai vannak, mint maga a mártíromság és ha a nemzetközi fegyverek nem tudtak rajtuk kifogni, akkor hamarosan eltörök az ő ellenálláson a bot, amelynek uralmát szabad Amerika földjén visezza akarják állítani.

— **A görög-bolgár viszály.** *Bukarest*-ből táviratozzák: Szófiából ideérkezett diplomáciai jelentések szerint az augusztus 19-ére *Philippopolis*-ba kitűzött görögellenes meeting megtartását a diplomáciai viszony megszakadása fogja követni *Görögország* és *Bulgária* között.

— **Miniszterek utazása.** *Budapest*-ről jelentik: *Zichy* Aladár gróf, a király személye körüli miniszter ma reggel Bécsbe utazott, *Andrássy* Gyula gróf belügyminiszter és *Apponyi* Albert gróf katuszminiszter ma *Budapestre* érkeztek.

— **Nagy Sándor dr. a radikális pártban.** *Budapest*-en megjelenő Radikális Ujság írja mai számában: *Nagy Sándor* dr. nagylaki orsz. képviselő — mint biztos forrásból jelentik — kilép a kormánypartból és szintén ellenzéki lesz. Egyre szaporodik a radikális ellenzéki párt, amelyről csak a kormány állítja, hogy nincs és az ellenáramlatot haladó-párti mozgolódásoknak nevezi.

— **Lajos napja.** Az aradi *Kossuth*-asztaltársaság e hó 24-ikén, *Kossuth* Lajos nevenapjának előestéjén gyászünnepélyt tart a Jópásztorhoz címzett vendéglőben.

— **Zsidó főrendet kérnek.** *Seogszárd*-ról táviratozzák: *Tolna* vármegye törvényhatósági bizottsága mai közgyűlésén érdekes határozatot hozott. A közgyűlés *Bartal* Béla indítványára elhatározta, hogy föllíratot intéz a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, amelyben arra kéri, hogy amíg az izraelita felekezetnek a főrendházban való képviselése törvényesen szabályozva nincs, a kormány hozza javaslatba a királytól az izraelita vallásfelekezet egyik kiváló tagjának főrendházi taggá való kinevezését. A közgyűlés megfestette még *Kossuth* Lajos arcképét és *Kossuth* Ferencnek köszönetet szavazott a baja báttaszéki hid fölépítéséért.

— **Vizsgálat a városnál.** György Henrik miniszteri számtanácsos ma reggel folytatta a városházán megkezdett vizsgálatot. Ma az egész napot a főpénztár átvizsgálása vette igénybe. A vizsgálat valószínűleg szombatig fog tartani.

— **A francia püspökök a pápához.** Páris-ból sürgönyzik: A lapok közlik azt a feliratot, amelyet néhány héttel ezelőtt a francia püspökök párisi konferenciájának megnyitása alkalmával intéztek a pápához. A felirat abban az óhajban kulminál, hogy Franciaország előjogai, különösen a keleti protektorátus szempontjából sértetlenül fentartassanak, továbbá abban a kívánságban, hogy a római bitorosi karban a jövőben is, mint eddig francia bitorosok is helyet kapjanak.

— **Az ünneprontó Gotterhalte.** Nagyváradon fényes katonai ünnepre készülődtek. A honvédelmi akadémiák végzett növendékeit augusztus 18-án, a király születése napján avatják tisztekké, s ezt az eseményt a kis katonák nagy pompával akarták megünnepelni, s a szolemításra már a meghívók is elkészültek. A parádé azonban elmarad. Elmarad pedig a Gotterhalte miatt. Katonai ünnep ugyanis az osztrák néphimnusz nélkül meg nem történhetik, a magyar honvédek sem ünnepelhetnek katonás dísz nélkül. Nagyváradon azonban, ahol csak nemrég az urnapi körmeneten füttyülték ki ezt a nótát, s egyre-másra tüntetnek ellene, nem tanácsos a Gotterhaltéval parádézni. Ezt belátta a hadapródiskola parancsnoka is és e végből lemondott a nagyszabású ünnep rendezéséről.

— **Botbüntetést az anarchistáknak.** New-Yorkból táviratozzák: Bonaparte tengerészeti államtitkár Cumberland-ben beszédet mondott, amelyben az anarchista veszedelemtől is nyilatkozott. Azt mondta, hogy az Egyesült Államok nagy városaiiban olyan fészkei vannak az anarchizmusnak, hogy a kormánynak komolyan kell foglalkoznia ezzel a veszedelemmel. Az államtitkár az anarchisták ellen a botbüntetést ajánlja.

— **Az aradi demokrata-pártból.** Az aradi demokrata-párt helnap, szerdán este 8 órakor értekezletet tart a Városlőracsarnokban.

— **Tanári kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Csépe Miklós dévai állami főreáliskolai tanárt a makói állami főgimnáziumhoz helyezte át.

— **A panamerikai kongresszus.** Rio de Janeiroból sürgönyzik: A panamerikai kongresszus az amerikai köztársaságok nemzetközi hivatalának reorganizációjára vonatkozó tervezetet fogadott el. Ezenkívül egy konvenció tervezetét fogadták el, amely szerint a honosított állampolgárok eredeti honosságukat a szülőházában való kétévi tartózkodás után újból visszanyerik. A kongresszus meghosszabbította a Mexikóban 1902. január 30-án aláírt döntőbíró-sági szerződést, amely 1912. év december 31-ig marad érvényben. A döntőbíró-sági ítéletre csak különös esetekben, az érdekelt államok beleegyezése esetén kerül sor. A kongresszuson benyújtott javaslatok a hágai konferenciához intéztek, amely elé Brazília kormánya is terjesztli azokat.

— **Az örült csendőr rémtette.** Szabadkáról táviratozzák: Kiss Kovács Istvánnak, a tegnapi éjféli vérengzésben vérengző csendőrnek áldozatai közül ma ismét meghalt egy. Az orvosi vélemény szerint a csendőrön az ittasság következtében állt be a hirtelen elme-zavar, amely nem a dühöngő örült elmezavara, hanem a nyugodtan kiszámított és bámulatos hidegvérűséggel keresztülvitt örültségi perverzitás és eb-

ből a szempontból Kovács öldöklése egyike a legérdekesebb pszichológiai eseteknek.

— **A makói automobil szerencsétlenség.** Makóról jelentik: A főtéren történt automobil baleset ügyében a rendőrség most tartotta meg a helyszíni szemlét. Ez azt látszik igazolni, hogy a szerencsétlenül járt Hercz József nagyon meglehetősen ijedve az automobil szembejöttkor és ijedségében nem bírt kitérni. Kihallgatott a rendőrség több tanút is, akik részben megerősítik azt, hogy az automobil kitérő állapotban volt, mikor a végzetes összeütközés megtörtént. A súlyosan megsérült Hercz állapotában javulás egyáltalán nem észlelhető, sőt mintha veszélyes komplikációk jelentkeznének.

— **Kinevezések.** A pénzügyminiszter Pösch Alajos díjtalan számgyakorokot segélydíjas m. kir. pénzügyi számgyakorokká, Opolczér Oszkár szabadkai lakost, díjtalan m. kir. számgyakorokká nevezte ki a makói m. kir. pénzügyigazgatóságához.

— **Letartóztatott házasságszedelgő.** Budapest-ről jelentik: Az esztergomi rendőrség közbenjöttével ma reggel Budapesten letartóztatták Steinbach Richárd ötvenhat esztendőes régiségkereskedőt. Steinbach egy esztergomi özvegyasszonynak házasságot ígért s az alatt az ürügy alatt, hogy budapesti üzletének berendezésére kell, apránként 6000 koronát calt ki tőle. Az özvegy csak akkor tudta meg, hogy megcsalták, mikor kiderült, hogy vőlegénye nős ember. Főljelentést tett ellene az esztergomi rendőrség, amely viszont a budapesti főkapitányságot kereste meg a szélhámos kereskedő kinyomozására. Ma éjjel egyik kerepesi uti mulatóhelyen teljesen lezüllött állapotban elfogták Steinbach valamikor jómodu ember volt. Budapesti régiségkereskedését messze földön ismerték. 1896-ban szerencsétlen börtönbüntetésre ítélték s azóta szélhámoskodásból tartotta fenn magát. A rendőrség most azon fáradozik, hogy bűnlajstromát összeállítsa.

— **Rabiógyilkos merénylet Mikalakán.** Ilyen cím alatt lapunk mai számban megírtuk, hogy Mácsán Miklós aradi fuvarosra a mikalakai határban rálöttek és balercán megsebesítettek. A rabiógyilkos merénylet mint ma kiderült, baleset volt, amennyiben főreáliskolai alapult. Mácsán ugyanis Iszály Miklós mikalakai rendőrben üldözö: vélvén, rálött, mire Iszály, abban a hiszemben, hogy Mácsán támadást intéz ellene, fegyverét a fuvarosra sűtötte. Szerencsére Mácsán sebesülése nem életveszélyes és sérüléséből rövid idő alatt ki fog gyógyulni.

— **Halálozás.** Petkovits Angyalok, özv. Petkovits Miklósné 19 éves leánya tegnap délután, hosszas betegség után meghalt. Az elhunytat a hó 16-án temetik a Csernovits Péter-utca 14. számú házból.

— **Vasuti baleset.** Igló-ról táviratozzák: Tegnap éjjelkor a Csorbáról Poprádra menő tehervonat négy utolsó kocsija kisislett. Bukovcsán József iglói vonatvezető olyan szerencsétlenül ugrott le, hogy a kisislett kocsi alá került, amelyek teljesen összeestek. A másik vonatvezető csak könnyebb sérülést szenvedett.

— **Új kórház Lippán.** Lippáról írják, hogy a Marosparton épülő köz-kórház fedési munkálatai befejeződtek. A külső munkálatok még e hó folyamán szintén elkészülnek s csak a belső berendezés marad hátra, úgy, hogy a jövő hó vége felé már készen lesz az új díszes s méreteiben is impozáns épület, amely Lippa díszét fogja képezni.

— **Az ál Szapáry gróf leleplezése.** Fővárosi tudósítónk jelenti: Tudvalevőleg a légymányocsi öngyilkos kiletét hosszas és érdekes nyomozás után végre megállapították. A nyomozással megbízott Markó Andor detektív az illető jegy-

zőkönyvben ezt a nevet is találta: Kálmán J. A detektív kikutatta ezt a Kálmán Józsefet, aki a Tódköly utca 8. szám alatt lakik. Felmutatta a „Szapáry gróf“ fényképét, de nem ismert rá semmi ömérésére. Erre megkérte a detektív Kálmánt menjen vele a Rókus-kórházba. Elmentek s itt Kálmán felismerte Benedek Ferenc boltiszolgát, aki igen érdekes módon árulta el magát. A detektív kezelt fogott a békötött fejű emberrel, aki különben elveszítette szeménilágát és így szólt:

— Szervusz Ferkó!

— Kihez van szerencsém?

— Kálmán József földid vagyok.

— Az nem igaz, mert Józsinak nem ilyen hangja van — felelt rá a rejtélyes alak, s ezzel elárulta magát a kezén talált ismertető tetoválással együtt.

— **Áthelyezett tanítók.** A közoktatásügyi miniszter Tatáczkai Izidor felsőszállásapataki tanítót Almáskamarásra, Gábrélsz József nagy saji tanítót Magyarbányagyésre és Berkovits Ignác magyar darszei tanítót Mezőkovácsházára helyezte át.

— **Pásztorfiuból szereztes.** Krassó Szörény-megye gör. keleti lakosága nagy egyházi ünnepre készül. A karánsebesi püspök ugyanis nemsokára fölszenteli azt a bucsujáró kápolnát, mely Bogasban épült a csodatevő kut mellett. Erről a kutról azt hiszi a nép, hogy víze meggyógyít minden szembajt. Már most is sok bucsujáró keresi föl a helyet, melynek érdekes a története. Néhány évvel ezelőtt egy Kölni községbeli pásztorfiu nagy buzgalommal olvasgatott, elmerült a szent könyvek tanulásába és szigorúan vallásos életet élt, sokat böjtölt is és testét is győzőtte. Egy nap elhagyta a bojtárkodást és a szentföldre zárandokolt, ahonnét egy-két év múltán, mint szerzetes tért vissza. Megtelepedett a forrás mellett, hová kis remeteiakot rőtöngzött magának, keresztel megjelölte s itt élt télen-nyáron, ahol a hívők nagy sokasága fölkereste. Gusekó Makariusznak és hívőinek szük lett a remeteiak csak-amar, mire az az elhatározás érelődött meg bennök, hogy kápolnát és kolostort építenek. Házról-házra járt a pásztorfiuból lett szerzetes, könyvradományokat gyűjtött s fölépítette a keltornyú szép kápolnát s melléje a kolostort, a vaskői ut mellett levő emelkedésen. — Maga nem tudván a hívők nagy sokaságának vallási szükségletét kielégíteni, miséznie nem volt szabnd, mivel nem végzett teológiát s nincs fölszentelve. De segített magán. Fogta a vándorbotját, elzarándokolt a tesszallai Atosz-hegyére s hozott magával egy hasonló hitbuzgó misés szerzetest. Most ketten egyesült erővel buzgólnak. A karánsebesi püspökség ki való érdemeit méltatva, feljogosította a mise szolgáltatására.

— **Gleichenberg.** Virágzó ilgetektől, remek lucerdóktól és fenyvesektől körülvéve, a zord északról hegyekkel védve, ugy fekszik Gleichenberg hasonlóan egy természeti szépegekben bővelkedő parkhoz, a hegyes keleti Stájerország kellő közepén. Mivel Gleichenberg félreesik a világforgalom sűrűlödő zajától üdülőhelyet képez mindazok számára, kiknek szükségük van nyugalomra és a létért való küzdelemhez új erőt akarnak gyűjteni. De sokkal nagyobb segítséget nyújt még Gleichenberg. Világhírű forrása és gyógyeszközei elismert gyógyhatással bírnak a légző- és emésztőszervek minden katarthikus megbetegedésénél. Az eddig fennállott gyógyberendezésekhez hozzájárulnak még a berendezettekön kívül, u. m.: fenyőbelégzések, a Konstantin forrás sójának porrá változtatása, mindkettőt külön kabinokban, pneumatikus kannák, ésványvizek, szénsan és vastartalmu fürdők, hidegvizgyógyintézet, a most berendezett fizikai gyógy módok intézete (tornaterem), forró lég gőz applikáció-készíték. Fango tömítéshez való berendezés, nap és légfürdők, a legnagyobb sütkérező termek és nagyszámu különben berendezett sóporlasztó kabin, hogy ezen szert, melynek gyógyereje sehol sem oly nagy, a közön-

ségnek könnyen hozzáférhetővé tétessék. Emeik még a gyógyítószeres ezen balzsamát a kiválóan kedvező éghajlati viszonyok és a környezet gazdag vegetatívája. A zöld erdők közepén levő villalaksok, a vendéglőkben való jó ellátás, a hangversenyek, színház, tombola és egyéb szórakozás még kellemesebbé teszi a Gleichenbergben való tartózkodást. Semmiféle költségtől nem riadt vissza a részvényegyesület, hogy ezen gyógyhelyet a legmodernebb gyógyeszközökkel lássa el, elteleve a kiánságtól, hogy mindenben a legjobbat nyújtsa a közönségnek és a jövő évben semet tervbe veszik a gyógyeszközök nagyobbítását és ujjaáberendezését.

— Bolhák, svábok, poloskák legbiztosabb pusztító szere Vojtek és Weisznel Aradon. 112

A perdita áldozata.

(Elesábitott leány.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 14

A főváros bűnkronikájának legsötétebb fejezetéből való az alább ismertetett eset. Kint a külvárosban, a gyár-kolosszusok közelében levő bérkaszárnák szegény lakóinak a leányaival sűrűn esik meg. Jön egy öreg asszony vagy rendőri felügyelet alatt álló leány, megáll a kapu előtt és szóba ereszkedik a munkából hazatérő, ártatlan, fiatal leánnyal. Cukorral kínálja, pénzt ad neki és becéző, édesgető bőbeszédűséggel festi előtte a szegénység összes nyomorúságait, a munka kínjait és rőzsás színtben rajzolja le a könnyű élet örömeit, szépségét, a pénz erejének varázsát. A tapasztalatlan leányka hajlik a bűnös szóra, elhagyja szüleit, a lakását és a csábító nélkéttől vezéreltetve, viruló ifjúságával belép az erkélyestelen élet posványába, ahonnan nincs többé visszatérés.

Az eset, amelyről most szó van, a rendőrségről csupán a következő apró hír formájában került nyilvánosságra: „Timár Erzsébet 15 éves gyári munkásnő e hó 2-án elűnt szüleinek Haller utca 2. számú lakásáról.”

A Haller utca 2. száma egy hetvenöt család lakta bérkaszárnya. Az első emelet 36. számú lakásában lakik Timár Róza, egy ötvenév körüli megtört asszony, akinek négy gyermeke van: egy férjes leánya, két fia és a tizenöt éves Erzsébet nevű leánya. Erzsébet egy Szvetenay-utcai cukorgyárban dolgozott heti öt forintnyi bérért. Szorgalmasan járt a gyárba, ügyes munkásnő volt, mindenki dicséite. Három héttel ezelőtt kezdett elmaradozni a munkából. Eleinte csak későbbben járogatott a gyárba, mint a többiek, két héttel ezelőtt már egész délelőttöket és délutánokat mulasztott. Tarsnői figyelmessé tették a dologra özvegy anyját, aki kérdőre vonta Erzsébetet. Timár Erzsébet konokul tagadott mindent, de a féltő és gyanakvó anya figyelni kezdte a lányát és csakhamar rájött mindenre.

Egy este, amint Timárné a vejével hazafelé tartott, a Márton-utca 20. számú ház előtt meglátta, hogy Erzsébet egy rendőri felügyelet álló nővel beszélget. Timárné nem akarta figyelmessé tenni a vejét, hát szó nélkül hazament. Hanem azután visszatért a Márton-utca, de a leányát már nem találta ott, csak Horváth Julit, a rendőri felügyelet alatt álló nőt.

— Miért csábítja el a leányomat? — rivalt rá Timárné.

— Menjen a rendőrségre, ha nem tetszik — felelte gúnyosan mosolyogva a céda teremtes.

Timárnét elöntötte a méreg. Nem tudta mitévő legyen. A szomszédok tanácsára aztán bejelentette a rendőrségen, hogy Horváth Julia leánycsábítással is foglalkozik. Hiába volt a följelentés a IX. kerületi kapitányeságon, pedig maga Horváth Julia mondotta két pályatársnője és Timár Erzsébet előtt:

— Ha a rendőrség most elfogna, legalább öt évet kellene ülnöm.

Valószínű tehát, hogy egyéb bűnök is terhelik a Horváth Julia lelkét. Hogy pedig a hatóság ne legyen figyelmessé bűnös üzemleire, a perdita minduntalan változtatja lakóhelyét. Legutóbb Budán tartózkodott egy rossz hírű öreg asszonyházában.

De hiába óvta, intette a leányát Timárné. Erzsébet elmaradozott otthonról s ilyenkor az ismerősök beszélték, hogy Horváth Julival látták együtt. Voltak olyanok, akik azt állították, hogy a leány már el van csábítva. A perdita állítólag egy nem ismeretlen nevű öreg urhoz vezette száz koronáért. Timárné nem akart hitelt adni ezeknek a beszédeknek. Erzsébet eleinte kereken tagadott mindent, később azonban töredelmes vallomást tett. Ez a mult szombaton történt. A tizenöt éves leány könyezve vallotta be édes anyjának, hogy Horváth Julia csábította a bűn útjára. Egy hete már nem járt a gyárba, hanem az alatt az idő alatt a Kossuth Lajos utcában, meg a Kerepesi-úton sétált a perditával, aki minden keresményét (pedig az alatt a hét alatt több mint kétszáz koronát keresett), elszedte tőle.

Timárné megdorgálta a leányát, javító-intézetrel, kitagadással fenyegette, de azután a lelkére beszélt Erzsébetnek, aki zokogva ígérte anyjának a javulást. Még azon az estén megjelent a Haller-utca sarkán Horváth Julia s egy kis fiúval lehívatta Timár Erzsébetet. Bizonyára ekkor vette rá a perdita a tizenöt éves leányt a végleges szökésre, mert másnap reggel Timár Erzsébet elment hazulról és azóta nem tért vissza.

Ebből a szomorú esetről különben az világlik ki, hogy a rendőrség alszik. Mert amikor meg van adva a bűnös neve, lakása, foglalkozása, bűnialstroma, akkor a rendőrségnek csuegy feladata van: az eljárás megindítása. S a rendőrség nem indította meg az eljárást Horváth Julia ellen; legalább ezt kell következtetnünk abból, hogy még mindig szabadon jár a fővárosban s vígan és zavartalanul kereskedik ártatlan leánylakkal.

Ezresek az aszfalton.

(A megtaláló jutalmá.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 14

Pár nappal ezelőtt fővárosi tudósítónk jelentése alapján megirtuk, hogy Molitor Oszkár operai impresszárió az Andrássy úton keresztül hazafelé igyekezve, egyszerre csak azt vette észre, hogy a 84. sz. ház erkélyéről egy kiáltozó hölgy bankjegyeket dobál a kövezetre.

A pénz amely az aszfalton feküdt, ezrekre rugott s Molitor gyorsan átlátva, hogy ez csak rendellenes úton kerülhetett az aszfaltra, összeszedte, hogy hatóság útján juttassa majd a jogos birtokos kezébe.

A ház kapuja eközben megnyílt s a ház mestertől kísérve egy hölgy jelent meg, egy másik nő kíséretében. A kísérők által megjelent hölgy aztán elmondta, hogy a pénz az ő tulajdonuk, hogy egyik közeli hozzátartozója, aki igen nagyfokú idegbajban szenved, dobálta ki rohamában.

A hölgy hálálkodva mondott Molitornak köszönetet, aki a pénzt természetesen hiány nélkül átadta s meghívta másnapra, hogy látogassa meg őket.

— Hálásak leszünk önnek, uram.

Molitor, aki egyáltalában nem reflektál semmiféle hálára, mégis felment másnap. Meggyőződést akart ugyanis szerezni, hogy a pénz tényleg eljutott-e az illetékes kezekhez.

A lakásban az a hölgy fogadta, a kiwel előtte való este az utcán találkozott. Bemutatta a nővérének, az ideges hölgynek, a kit *Falckó* Ignácának hívnak, a ki akkor egész nyugodt volt s ismételtén most mind a ketten megköszönték a derék megtaláló szívesességét.

Ekkor jelent meg a szobában egy idősebb férfi, nyilván a nők apja s rákiáltott Falckóknére:

— Ki ez a férfi?

— Ez találta meg a pénzt — felelt a másik.

— Mit! Ez találta meg? — felelt az idősen. — Mit talált meg, *negyven krajcárt* talált, hát abból jár neki egy hatos, aztán ezzel rendben is van a dolog.

Molitor, a ki az egész dologban teljesen önzetlenül járt el, megbotránkozva tiltakozott az öreg kijelentései ellen. A leányok hiába próbálták csillítani a minden indok nélkül felbuzult aggot, az tovább folytatta mondókáját.

A fiatal ember egy darabig hallgatta a kiabálást, majd megbotránkozva a hallatlan eljárás felett, a melylyel becsületes szándékát honorálták, felháborodva távozott a lakásból.

NAPIREND.

Augusztus 15. Szerda. Róm. kath. naptár: Nagyboldogasszony. — Protestáns naptár: Nagyboldogasszony. — Görög-keleti naptár (augusztus 2.): István v. er. — A nap két 4 óra 54 perccor, nyugszik 7 óra 12 perccor.

Időjelés. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratát szerint, a mai napra a következő időjárás várható: Meleg, száraz, csapadék.

Augusztus 15. Templomünnepek Pankotán.

Augusztus 18. A gyoroki kaszinó tündérestélya.

Augusztus 19. A csermői önkéntes tűzoltó egyesület táncmulatsága. (Kaszinó.) — A kisjenő-erdőhegyi önkéntes tűzoltó egyesület népnünepélya (Háda-erdő.) — Az aradi asztalosok, kárpítóok és szobrászok táncmulatsága (Városliget.) — A kurtical iparos olvasóköri táncestélya (Nagyvendéglő.)

Augusztus 20. Tulipán-népnünepély a városligetben.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Uj-aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, augusztus 14.

Ismét állandóan meleg van. De nem is hallani már annyi panaszt az eső hiánya miatt. A cséplések már már befejeződnek, ott is, ahol elkéstek.

A gabonaüzlet irányzata kellemesebb, noha számottevő javulásról nincs szó. Ma nagy hozatal került eladásra.

Eikelt a mai hetipiacon:

2500 mm. uj buza 13.20—13.60.

400 mm. uj árpa 10.60—10.80.

300 mm. uj roza 10.80—11.—.

— Bécsi vágómarhavásár. Bécs, auguszt 13. A mai vásárra felhajtottak 3248 magyarországi, 185 galiciái és 828 németországi, összesen 4261 darab marhat.

Jegyzetek:

Elsőrendű magyar hizott ökör 82—90 K., másodrendű 75—81 K., harmadrendű 64—74 K., elsőrendű galiciái ökör 90—98 K., másodrendű 80—89 K., német elsőrendű hizott ökör 90—96 K., másodrendű 80—89 K., harmadrendű 74—79 K., leült ökrökért 62—76 K., parasztoörök 64—72 K. Tehenek 62—80 K., bivalyért 52—64 K. Mindez métermassánaként, elsőszulban, fogyasztási adó nélkül.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Augusztus 14. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban 112—113 fillérig; öreg közép páronként 300—400 kilogramm sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 119—120 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő sulyban 122—123 fillérig; fiatal könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 126—127 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül sulyban 122—124 fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban 124—126 fillérig.

Sertészsám: Augusztus hó 11. napján volt készlet 49,150 darab, augusztus hó 12. napján főlhajtott —34 darab, augusztus hó 12. napján elszállított 203 darab, augusztus hó 13. napján maradt készlet 49,035 darab.

A hízott sertésüzlet irányzata: Lauya.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, augusztus 14

Amerika $\frac{1}{4}$ magasabb. Kínálat és vételkedv mérsékelte. Elkelt 30,000 méterháza buza változatlan áron. Az árak 50 kilónként számítva:

Déli tőzsde.

Buza októberre	7.41—7.42
Aprillisi buza 1907-re	7.70—7.71
Rozs októberre	6.19—6.20
Tengeri júlusra	6.39—6.40
Új tengeri 1907-re	5.38—5.39
Zab októberre	6.59—6.60

Zárul 5 órákor:

Buza októberre	7.40—7.41
Aprillisi buza 1907-re	7.70—7.71
Rozs októberre	6.19—6.20
Tengeri júlusra	6.43—6.44
Új tengeri 1907-re	5.37—5.38
Zab októberre	6.63—6.64

Irányszat szállár.

Zárul 5 órákor:

Osztrák hitelrészvény	672.—
Magyar hitelrészvény	815.25
Magyar koronajáradék	95.—
Osztrák-magyar államvasúti részvény	674.25
Déli vasút	169.—
Leszámlolóbank részvény	515.50
Magyar jelzálog hitelbank	522.—
Rima-Murányi vasúti részvény	576.75
Városi villamos vasút részvény	581.50
Orosz járadék	80.10
Erzsébet szanatórium sorajegy pénzben	—
Erzsébet szanatórium sorajegy árában	—

Menyasszonyi-selyem

85 krtól 11 frt 35 krig méterenként, minden színben. Elvámolva és házhoz szállítva. Gazdag mintaválaszték haladéktalanul. Henneberg selyemgyára, Zürich. 3955

CSARNOK.

A fekete bég ifjúsága.

Irt: Takács Sándor.

[4]

(Vége.)

A bécsi diákövekben a vallásérköcsi tudományokon kívül Ferkó a nyelveket, főleg a németet és a latinot tanulta. Gyakran volt az udvari emberekkel szemben. Molárd, a császár udvarmestere különösen szerette a csinos és eszes Nádasdy fiút, s váltig hívogatta őt az udvarhoz. A kis főhercegekkel hamar megbarátkozott. Ha a császár fia Bécében voltak, Ferenc uram gyakran bement hozzájuk. Sennyey Ferenc 1567. június 15-én erről a dologról így írt a nagyszasszonynak: „Az lengyel királyné nagyságod szerelmes fiát kezénél fogva vezetgette az császár fialval... az császár fial mesterével is sokat szóltam; az is nagy szeretet el ajánlá magá. Inmár kegyelmes asszonyom kis utamnak teljes szabadsága vagyom bejárni az császár fialhoz ebéd előtt 9—10 óra között, ebéd után négy óra után, vacsora után, és ha bé akar menni uram, szabad véle. De kegyelmes asszonyom valami igen szép cse reznyét, kinek meg nem kellene törődni, jó volna küldeni, hogy uram adná az császár fial nak!” Így állván a dolog, Ferenc napjában két szer, háromszor is bement hozzájuk. Együtt jártak vadászatra, együtt mulatoztak. Egy alkalommal édesanyjának is megírta, hogy a Sennyey Ferenc adta agárral nagy tisztességet vallott; mert a császár fial elől két nyulat fogott. A mikor 1568 telén a császár fial szinjátékokat adott elő, Ferencet is fölkerítették a közreműködésre, s neki az istenasszony szerepét adák. A kis főhercegek Ferencet még kirándulásra is magukkal vitték. Így 1568 tavaszán mesterével együtt Ujhelyre (Wiener Neustadt) vitték őt, s hol hosszabb ideig mulattak. A következő évben megint magukkal akarták őt vinni, de az aggodó édesanya ezuttal nem bocsátotta el fiát. A mikor aztán Molárd kér dőre voná Ferkót, hogy miért nem jött, egyszerűen azt felelé, hogy édesanyja tiltá el az uttól.

A szórakozásnak Bécében sem voltak híj-

ában. Az ott megforduló magyar urak ugyanis mindig magukkal vitték, és megvendégelték a kis Ferencet. Az 1569. év tavaszán például Thewrewk Ferenc és Patheó János főkapitányok az árokhátra vitték őt mulatni. Mivel Ferkó alatt a ló igen ugrálk vala, édesanyját megkérte, hogy valami alázatosabb lovat küldjön neki, mert a mostanira mestere nem engedte többé ülni. A paripa küldése azonban főlöseges volt, mivel Patheó János, Apponyi István és Thewrewk Ferenc uralméktól egyszerre három ajándékparipát is kapott. A mulatságok között legelőbbit a vadászat szerepelt. Ama kor szokása szerint ebekkel és madarakkal vadásztak. Az édesanya nem egyszer küld fia nak betanított karvalyokat, őlyűket, zérokat és kiköcsön madarakat, valamint az ezekhez szükséges szerszámokat: láncokat, harangot, kéziját, tegzet stb. A küldemények között a török agár, a magyar eb és a vizsla is többször szerepelt.

Amit említők, Ferenc uramnak Bécsbe saját háza és háziartása volt. Az élelmickekkel azonban édesanyja küldötte Bécsbe, néha egyszerre annyit, ha szerével költi, félesztendőnél is többet ér vele. Bécsben csak a legszükségesebb dolgokat vásárolták. Lőrincfalvy Kristóf uram, a kis Ferenc hopmestere 1567 ben azt írja Nádasdynének Bécsből, hogy ott igen szép cikóriát árulnak, s minden ebédre vesz és Ferkó azt eszi eső tál étekben. A zsemjét — írja ugyanó — igen aprón sütik, tehát sok kell.

A rendez élelmickekken kívül Nádasdy né pompás gyümölcsöt, sőt virágokrétát is küldött fiának. Iyankor Ferenc egy-egy táj gyümölcsössel a császár fialt is megtisztelte. Édesanyja magyar gyümölcsfákat is küldött a császárnak, miket anyja levelével együtt Ferencnek kellett barmania. A gyümölcsfák, ugylátszik, pompásak tehettek, mert Miksa király nem sokkal utbb hároméves Zsenka körtefákat és durácni barackfákat kért Nádasdy néől.

A mikor az udvar 1569. év őszén Pozsonyba jött, Ferenc is lerándult oda a maga udvarnépével. Az ifju Nádasdyt itt is kitüntette a király. Sennyey Ferenc írja Nádasdynének, hogy „mikor császár jöve Pozsonyba, Ferkó az urakkal együtt volt az Duna mellett, s hogy császár kiszállt az hajóból, kezét fogta és az várba felemt az urakkal. Tegnap — írja — ismét felemt az császárhoz az várba. Az urak is örömet tisztességet tesznek neki.”

Ferenc uram édesanyja meghagyására már Bécsben is többször megvendégelte az urakat és polgárokat. Most, hogy Pozsonyba jött, az urakat megint meghívta asztalára. „Az németekben — írja édes anyjának — csak három jöve el, az többiek magyarok voltak.” Ugyanitt Pozsonyba névnapját is megülte. Erre a célra az édesanyjától kérte az élelmickekkel és a borokat. Mindjárt küldje — írja az anyjának — mert meg kell adnom az uraknak szent Ferenc poharát.

Pozsonyból még egyszer visszament Bécsbe, s miután a tanuló éveit befejezte, hazajött, hogy itthon a heditudományok elsajátításához fogjon.

Ki hitte volna, hogy a szelid és vallásos ifju, aki édesanyja szárnyai alatt érezte magát legboldogabbnak, néhány év alatt a török csaták réme, a hősök hőse lesz? És úgy lön. Nádasdy Ferenc huszonegy éves korában már nemcsak vitéző vitéz, de a legkeresettebb hadvezető volt, és éppen hogy a huszonkettedik életévébe lépett, mikor 1576 ban már az országos főkapitányi tisztégre hívták. Bár ő maga méltatlannak tartotta magát a fontos állásra, mégis pompás emlékiratban fejtette ki nézeteit a magyar nemzeti haderőről; és csakis ezen nemzeti haderő józan fejlesztésének feltétele alatt volt hajlandó a főkapitányság elfogadására.

A jámbor olvasó ne higgye, hogy a tizenhatodik században csak a Nádasdy fiu részesült ilyen nevelésben. Hogy többet ne említsünk, Nádasdy Tamás udvarnépéből, Csáky Lászlót és Majláth Gábort teljesen úgy nevelték, mint

Nádasdy Ferencet; sőt Majláth Gá ort még Oiaszországba is kiküldték. S-nkise higgye tehát, hogy nemes és főnemes ifjaknak legelőbbje a tábori élet trágárságai között, lovak és fegyverek tisztítása közben, az írás és olvasás tudása nélkül nevelkedtek. Ezt csak Verancsics állította és Salamon Ferenc erősítette reánk. De írott emlékeink egészen mást mondanak.

A felelős szerkesztő távollétében a szerkesztésért felelős:

Kintzig-Kopár Ferenc.

IDEGENEK ARADON.

— Augusztus 14 —

Központi szálloda. Dénes Jenő dr. ügyvéd Budapest. — Eger József utazó Bécs. — Grünwald Sándor utazó Bécs. — Kezes Lajos jegyző Csermő. — Pisku Dániel utazó Budapest — Nemes Lajos utazó Budapest. — Nemes Ede utazó Bécs — Szepest Miksa utazó Budapest — Braun Imre utazó Budapest. — Luka Béla dr. ügyvéd Budapest. — Klein Jenő maganzó neje Kolozsvár. Winkler Antal utazó Bécs. — Schull József utazó Szászváros. — Förstl Gyula utazó Budapest. — Grünstein Márk utazó Budapest. — Hauptmann Ignác utazó Budapest. — Weisz Jenő utazó Budapest. — Lőrincz Béla utazó Budapest. — Rosenberg Zoltán maganzó Vulka. — Tóth Lajos utazó Budapest. — Mikes Gyula tanácsos Budapest. — Reisner Mór utazó Gyula. — Springer Mór utazó Gyula.

NYILTTÉR.*

Limbeck János és fia

elő magy. kir. azah. érokoporsó-nyára és temetésrendező intézetéből.

Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Özv. Patkovits Miklósné szül. Antonovics Julia, saját, valamint fia: Patkovits Béla, nemkülönbön számos rokon nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatja a forró szeretett és felejthetetlen jó leány, illetve testvér és rokon

Petkovits Angyalkának,

f. évi augusztus hó 13-án d. u. $\frac{1}{2}$, 1 órákor, életének 19 ik évében, hosszas szenvedés után történt jobbútre szenderültét.

A boldogult földi maradványai augusztus hó 15 én, d. u. 5 órákor fognak Csernovics Péter u ca 14. számú házból a gör. kol. szerb egyház szertartásai szerint az első temetőben levő családi sírkertben örök nyugalomra tételni.

Áldás és béke lengjen a korán elhunyt drága halott hamvai felett!

Arad, 1906. augusztus 13-án. 2060

Értesítés.

Tiszteletteljesen bátorkodom a n. érd. közönség becses tudomására hozni, hogy

„Pannonia“

(volt „Nádor“)

szállodámat

modernül berendezve megnyitottam.

Tiszta és kényelmes vendégszobák 1 kor. 60 fillértől kezdve rendelkezésre állanak.

Teljes tisztelettel

Szabó Kálmán,

a Pannonia-szálloda bérletje.

2043

HACKENDRE

okleveles építész és építő-mester

műszaki irodája ARAD, Kápolna-utcza 4. szám.

1731

APRÓ HIRDETÉSEK.**Kiadó úri lakások I**

Petőfi-utca 6. számú házban 1906. november hó 1-étől kiadó; földszinti lakás: 4 szoba, konyha, fürdőszoba és mellékhelyiség, I. emeleti lakás: 5 szoba, konyha, fürdőszoba és mellékhelyiségek. Bővebb felvilágosítást ad Cukor László fakereskedő, Arad, Boros Béni-tér 11. szám. 2039

Hizott libát, kacsát

és csirkét szeptember 1-től kezdődőleg egész éven át házhoz szállítunk. Előjegyzések „Gurahonczai bérgazdaság”-hoz intézendők. 1988

Vendéglősök figyelmébe!

Egy alig használt katonai zenekart helyettesítő zenélő automata, egy jó karban lévő fordítható tekeasztal, felszereléssel és egy acetelyngáz fejlesztő készülék, 10 lángra, jutányos áron eladó. Megtekinthető Tótkomlóson, a vasúti vendéglőben. 1979

„Munk”-féle

szabadalmazott 5 kgr. szőlőládák kaphatók darabonként 20 fillér. 100 db. vételnél drjja 16 fillér. Barta S. Arad, Szabadság-tér 21. szám. 2062

Egy tanuló

jó családból felvétetik rőfős és divatáru üzletbe a vidéken. Tudakozódhatni a kiadóhivatalban. 2061

Kiadó

szép 8 szobás külön álló utcza lakás zárt folyosóval, szép udvarral és a lakáshoz szükséges minden mellékhelyiségekkel folyó év szeptember 1-sőtől, évi bér 400 kor. Értekezhetni Hajó-utca 2. sz. alatt. 2068

Intelligens úri család Izs. jó házból való

iskolás gyermeket

ellátásra vállalna. Finom bánásmódról és felügyeletről kezeskednek. Czim a kiadóhivatalban. 2025

Szalonna

72, zsír 76 és minden hentesáru a legjutányosabb áron kapható Garai Károlynál, Boczkó-utca 2. szám, Háltérrel szemben. Ugyanott egy tanulónak való fiu felvétetik. 2047

Vidéken

könyvvezetőnél állást keresek keresztény háznál, esetleg teljes el-látással. Bizonyítvánnyal rendelkezem. Szíves megkeresések „Önfentartás” ezimmel e lap kiadóhivatalába kéretnek. 2057

Eladó kisebb szőlő Ménesen,

2600 tőke terméssel vagy anélkül. Bővebbet Aradon, Sarkad, Választó-utca 23. 2026

Cséplőgarnitúrák!

Használt 3-as Clayton locomobil új szekrényvel és fiatal 6-os Hofuerr garnitúra jó karban, kedvezően kapható Kovács Soma és Társánál, Aradon. 785

Eladó szőlő!

A pankotai kalvária hegyen, vasút állomástól 10 percnyi ut, két hold termő szőlő, új lak- és borházzal, berendezéssel együtt eladó. Soltz Gyula, Pankota. 1976

Kiadó!

Kasza-utca 58. számú házban egy kovácsműhely szerszámmal együtt és lakással, ugyanott asztalos szerszám eladó, ugyancsak egy szobabell új butor és más többféle holmik jutányos áron eladók. Tudakozódni lehet ugyanott. 1782

Veszek könyvtárakat,

egyes könyveket és hangjegyeket legmagasabb áron. Kerpel Izsó könyv-, papir- és zeneműkereskedése, könyv- és zenemű kölcsön-tára, Aradon. 246

Dr. Fusterweil László-féle

elegáns úri lakás Andrassy tér 17. szám alatt november 1-től kiadó. 2037

Kossuth-utca 29-ik számú

átalakított magánház, amely négy szép szoba, konyha, éleškamara, két borospince és kertből áll, kedvező feltételek mellett eladó. Bővebbet Sz. Szabó Gyuláné, Boros Béni tér 8. sz. 2015

**2 segéd,
2 tanuló,**

egy irodai gyakornok felvétetnek

egy helybeli fűszer-nagykereskedésben. 2066

Czim a kiadóban.

Megérkeztek a nyári divat újdonságok!**Brunner Béla**

úri divat- és különlegességek üzlete
Arad, Szabadság-tér 20. sz.
(Forray-u. sarok, gróf Nádasdy-palota.)

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát, hol mindenkor a legújabb Saison divat-különlegességek raktáron vannak.

Fa-, vászon- és bőr utazó-bőröndök nagy választékban!

Nagy választék francia és angol illatszert különlegességekben.

HAMERLI I. pécsi kerztyű-gyár főraktára!

Olcsó árak! — Pontos kiszolgálás!

Vidéki megrendelések azonnal elintéztetnek. 1807

Pár száz métermázsa csemege szállót veszek. Czim a kiadóban. 2049

Kovaszinczon

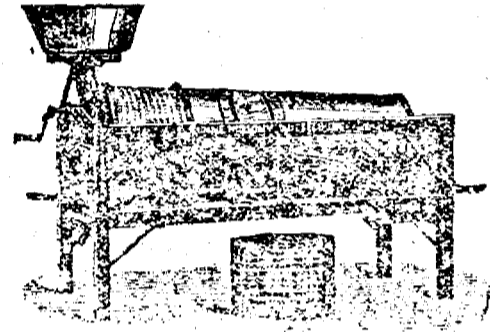
két teljesen termőképes két-két kath. hold területű szőlő, házzal együtt eladó. Közelebbi értesítést ad Dr. Flecher Jenő ügyvédi irodájában, Aradon. 1989

Uri családnál

10—12 éves tanuló fluk gondos ellenőrzés mellett teljes ellátásra felvétetnek. Czim: özv. Bánffy J. né. Szarvas utca 1 2065

Kovács Soma és Társa

Arad, Neumann-palota.
Gazdasági gépek, szüretelő eszközök, műszaki áruk, szerszámok gyári raktára.



1125

Kühne E. mosoni gépgyáros kizárólagos képviselője.
Nagy raktár konkolyozók, ekék, boronák, velőgépek, borsajtók, bogozók és szőlőzúzók előnyös áron.

Csak rövid ideig!

CIRKUSZ LIPÓT

Aradon, a Béla-téren.

Szerdán, augusztus 15-én

2 nagy ünnepi előadás 2.

Délután 4 órakor és este 8 órakor. 2064

Délután ép oly bőrtartalmu az előadás, mint este, azonkívül fél helyárak gyermekek és katonák részére. Minden előadás változatos műsorral.

4 JOKEY 4

négy, 2 és 1 lovon, 1 hölgy, 3 férfi, előadva a 4 Könyvt testvér által.

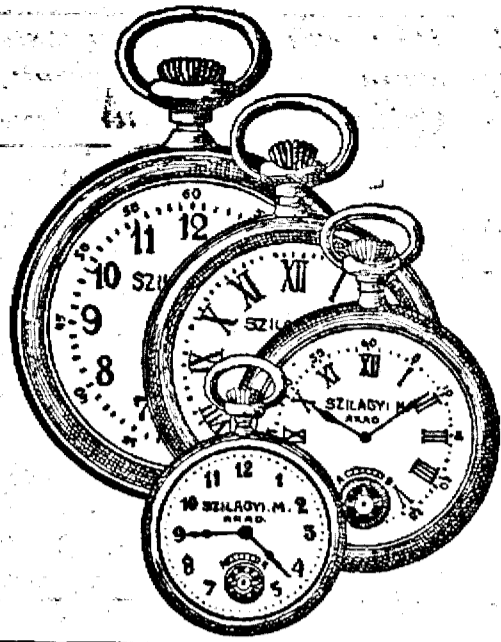
Csütörtökön NAGY DISZ-ELŐADÁS.

Pénteken, mint mindennap nagy előadás.

Bővebbet a falragaszok.

Helyárak: Páholyülés 3 kor. Zártszék 2 kor. I. r. ülőhely 1 kor. 50 fill. II. r. ülőhely 1 kor. 20 fill. III. r. hely 80 fill. Karzat 40 fill.

Katonaság örmestertől lefelé, ugyancsak 10 éven aluli gyermekek hétköznapokon felét, vasár- és ünnepnap este teljes helyárakat fizetik. Vasárnap délután felnőttek és gyermekek a rendes helyárak felét fizetik. — A jegyek csak ezen előadásra érvényesek, amelyre váltattak.



Szilágyi Márton

Arad legnagyobb
és legolcsóbb

óra-javító

műhelye

a színház oldala mellett, Vö-
rösmarty-utca 3. sz.

Raktáron mindennemű órák
3 évi jótállás mellett.

Telefon szám 126

Telefon szám 126.

WUNDER, kárpitos műterme

Temesvár-Belváros,

Korvin Mátyás-utca 3.

Ajánlja fővárosi minta szerint berendezett kárpitos műter-
mét, a legújabb, legstilszerűbb és legolcsóbb díszítéssel és butor-
munkáit. — Elvállalok — konkurrenzia nélkül —

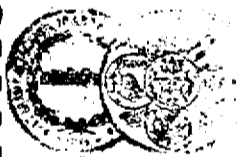
lakás-, villa-, szálloda- és iskola-berendezéseket

a legerényebbtől a legelegánsabbig, helyben és vidéken. Szám-
telanszor bebizonyítottam, hogy 11 év alatt a külföldön, u. m.:
Németországban, Belgiumban, Hollandiában, Amerikában stb. a
legnagyobb és legelőkelőbb műtermekben szerzett tapasztalatom
révén azon helyzetben vagyok, hogy bármilyen követelméseknek
a legpontosabban megfelelek és remélem, hogy a m. t. közön-
ség bizalmát megnyerem. 587

Kiváló tisztelettel

WUNDER VILMOS.

Építési szándékozók figyelmébe!



Vollaák József

és Társa



építési vállalkozók. építési iroda és fatelep

Arad, Radnai-ut 6. szám.

Városi és megyei telefon 65.

Elvállalunk mindennemű

kőműves munkát,

ugymint bérházak, magán épületek, nyaralók, stb. felépítését, bármely etyl
szerint; helyben és vidéken; továbbá amerikai és más rendszerű jégvermek
elevátorok, magtárak, istállók, stb. felépítését és szakszerű berendezését, va-
lamint régi épületek átalakítását, új homlokzatok készítését és homlokzatok
beszinezését, nedves falak szárászó tételét, stb.

Cementmunkákat ugymint: cementburkolatok, beton alapok,
lépcsők, boltozatok, cement-jászlok és itatóvájuk, beton csatornák, aknák
stb. készítését.

Acsmunkákat, ugymint: fedelek és fedélszerkezetek, pajták, szinek,
és egyéb gazdasági férőhelyek készítését több évi jótállás mellett.

Facement fedelek készítését a légjutányosabb áron.

Elvállaljuk továbbá mindennemű Rabcz-munkák szakszerű elkészítését.

Épületek felmérését és becslését gyorsan és pontosan eszközöljük.

Költségvetéseket kívánatra ingyen szolgálunk.

Eddigi ügyfeleink bizalmáért köszönetet mondva, kérjük azt irányunk-
ban a jövőre nézve is fentartani. Kiváló tisztelettel

1856

Vollaák József és Társa.

Feltűnő újdonság!

DELICE

Minden hirdetés felesleges, a conanyzo
egyszer veszi és többé mást nem szivhat.

legjobb valódi franciaia

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.

2
nap
mulva

nyílik

meg

Erdős

és Társa

kalap, czipő és férfi-
divat üzlete,

Aradon,

Atzél Péter-utca 1. sz.

(a volt Szabó Albert-féle
helyiségben.) 2085

Csodásan és rögtön hat
lábizzadás ellen

Dr. Tsajkovszky-féle szer

Ha ezen folyadékkal naponta egy-
szer megnedvesítjük a lábakat, ak-
kor kétszeri alkalmazás után telje-
sen és biztosan megszűnik a czipők,
illetőleg a lábak undorító büze.

Egy üveg ára 1 korona.

Főraktár: 3871

G. Földes Kelemen

gyógyszerésznél

Arad, Deák Ferencz-utca.

Van szerencsém a nagyérdemű
közönség figyelmébe ajánlani, hogy
a gróf Nádasdy-palotában, Forray-utca

órás és ékszer üzletet

nyitottam,

ahol órák és ékszerek a legjutá-
nyosabb ár mellett kaphatók.

Ugyszintén veszek zálogcédulá-
kat, tört aranyat, vagy új tárgyak-
ra átcserelem. 1771

A nagyérdemű közönség szí-
ves pártfogását kérve vagyok

kiváló tisztelettel

Deutsch Izidorné.

Megérkeztek

a Hámory-féle nemes faju

1991

sárga-

dinnyék.

Kaphatók

Hámory-gazdaságnál

Deák Ferencz-utca 3., az udvarban.

Pénz!

Pénz!

1433

Pénz!

amortizációra
legolcsóbban és leggyor-
sabbán szerez

Klein József

Radnai-ut. Telefon 551.